

Зөвхөн эрдэмтэй, эхэ нутагаа эб хамта мандуулаа!

БҮРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

№ 32 (281)

2002
августын
8
Четверг
№ 91
(20601)

Зунай һүүл
улаагшан
хонин
һарын
30
гарагай
5

Буряад Республикын Арадай Хуралай нэгэдэхи сесси

ГҮРЭНЭЙ ЗАСАГ БҮРИДҮҮЛЭГДЭЭ

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ БҮРИДЭЛЫЕ БАЙГУУЛАХА ГЭЭШЭ ЭНЭ СЕССИИН ТҮГЭСХЭЛЭЙ ГОЛ АСУУДАЛ БОЛОБО. БҮРЯАДАЙ ПРЕЗИДЕНТ А.В. ПОТАПОВАЙ ЗУУРШАЛГА ДУРАДХАЛНУУДЫЕ ОРУУЛХАДАНЬ, АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ДЕПУТАДУУД ДЭМЖЭН ЗУЫШӨӨНЭН БАЙНА.

В.К. Агалов

байгаа. Владимир Оттович 54 наһатай, ажалай баян намтартай хүн юм. Тэрэ Закаменск хотодо түрэнхи, Кабанский аймагай Селенгинск хууринда «Главвосток-сибстрой» гэжэ автобазада слесарээр 1964 оной сентябрь наһааа хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилээ хэн. Тэрэ Ленинградта инженерно-барилгын институт дүүргээ. Тэрэнэй хуби заяан энэ хууригтай, Сэлэнгын ЦКК-тай таһаршагүй холбоотой юм. Эндэ тэрэ ахмад архитекторһээ эхилээд, акционернэ бүлгэмэй президент болотороо ургаһан байна.

В.О. Гейдебрехтын республикын парламентын депутадаар дүрбэ дахин һунгагдана, «Хүндэлээй Тэмдэг», Арадуудай Хани Барисаанай орденуудаар шагнагдана, Эрдэм, техникын талаар Россин Гүрэнэй шангай лауреат болоһон ушарынь тэрэнэй зоной дунда эхэ нэрэ хүндэтэй байһыень тобоймо хурсаар гэршэлэн харуула.

В.О. Гейдебрехт өөрынгөө программа тухай үгэ хэлэхэдэ, саашадаа ямар ажал ябуула байһанаа элрхэйлээ. Экономико хүгжөөхэ, зоной нуудал байдалые найжаруула ба бусад халбаринуудые урагшань дабшуула талаар республика дотор боложо байһан бүтэмжтэй һайн бүхы хубилалтануудые саашадань улам үргэхэдэ шухала гэжэ тэрэ онсолон зааб. Ерээдүйн Правительство табан жэл соо хүдэлхэ ёһотой. Энэ хадаа яһала эхэ болзор гэшээ. Ушар имэһээ хүгжэлтын удаан болзорой хэмжээнүүдые бөөлүүхэ гэшээ шухала уха шанартай. Тийн энэ хэрэгые Европийн хэмжээндэ гаргах ээргэтэйбди. Тодорхой хүнэй аша туһада шэнэдхэн хубилалтанууд хэгдэнэ гэшээ.

Урда тэһн энэ тушаал дааж байһан горно инженер мэргэжэлтэй, республикын габьяата инженер **В.В. Перельевы**е промышленность, үйлдбэрийн хамһабарийн барилганууд болон технологинуудые хүгжөөхэ талаар республикын Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшоор А.В. Потапов дурдхаба. Миний наһаада, тэрэ эгээл орёо зорилгонуудые дары түргэн, жэншгэдгүй һайнаар шийдэхэ аргатай хүн байна гэжэ Президент мэдүүлээ.

Бусад нотагуудтай сасуулахда, Буряад ороңдо үйлдбэрийгдэн гаргагданаһан продукция шанарангаа талаар үшөөл наһааңда хүрэнгүй. Энэһиние хансуулахгэһн гол шухала зорилгонуудайһан нэгэһиние болоно гэжэ Перельев тоолоно.

Дуугаа үгэлгын үедэ В.В. Перельев Арадай Хуралай депутадуудай зүгһөө халуунаар дэмжэгдээ. Сэхыень хэлэхэдэ, Правительствоын үндэр тушаалуудта дэбжүүлэгдэн **Н.И. Быков, А.Д. Турбянов, И.М. Егоров, Е.М. Пальцев, Б.Г. Бальжиров, удаань министрнүүд Т.Г. Думнова, А.Ю. Налетов** гэшээдэй кандидатуранууд мүн эдэмжэгдээ.

Барилгын болон гэр байрын коммунальна ажахын талаар Буряадай Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшо **Н.И. Быков** удаан саг соо инженер-барилгашанаар хүдэлһэн, эрдэмэй кандидатай нэрэ зэргэтэй хүн юм. 1973 оной май наһааа барилгатай холбоотой. Барига дээрэ шийдхэгдээгүй асуудалууд үсөөн бэшэ, республика дотор барилгын полигикын гол бодол бэлдэгдээгүй байһаар. Энэ гол бодол һаян сагта Арадай Хуралай үзэмжэдэ, баталамжада табигдаха юм гэжэ **Н.И. Быков** депутадуудые найдуула.

Агропромышленна комплекс мэтын халбарид шийдхэгдээгүй асуудалуудай олон байһанынь мэдээжэ. Буряад ороной зоной 40-өөд процентнь хүдөө нотагта ажаһуудаг. Хүдөө ажахын болон болбосоруулын олон тоото предприятинуудые гуримшуулан найжаруула гэшээ гол зорилгомнай болоно гэжэ **А.Д. Турбянов** тэмдэглээ. Эдэ бүгэдые онһон техникээр, һайн технологээр хангаха, зэбсэгжүүлэхэ шухала. Тийхэдэ хүдөө нотагуудта ажаһууштадай байдалые найжаруулагда гол анхаралаа хандуула ёһотойбди.

Шэнэ хүтэлбэрилэгшэ социальна халбарие ударидаха болобо. Энэмнай урда тэһн Хойто-Байгалай аймагай захиргаанай толгойлогшоор хүдэлһэн **И.М. Егоров** гэшээ. Тэрэ 52 наһатай, математикийн багша мэргэжэлтэй. Хоёрдохи зарлалай Арадай Хуралай депутат байһан юм. Тэрэ гон эдэбхитэй, социальна асуудалуудые шийдхэжэ шадаха хүн юм гэжэ **А.В. Потапов** тэмдэглээ.

Хүниие али бүхы талаһаань хүмүүжүүлэн хүгжөөхэ эрхэ байдал нэн түрүүн байгуулаха шухала гэжэ Иннокентий Матвеевич тоолоно. Зоной һуудал байдалые хангалгада олон халбаринууд ородог юм. Эдэһэй туд бүхэһиние яаж хүгжөөхэ хараа бодолтой байһанаа **И.М. Егоров** тайлбарлаба. Тийхэдэ медицина, эрдэм, һуралсал,

В.О. Гейдебрехт

Л.Д. Турбянов

И.М. Егоров

бэһн тамирые хүгжөөлгэ, спорт, мүн залуу үетэһиние хүмүүжүүлгэ гэхэ мэтын асуудалуудтон шухала байна гэжэ онсолбо.

Зөөрийн харилсаануудые хүгжөөхэ зорилготой **Е.М. Пальцев**, ороной Президентын дэргэдэхи Бүрин эрхэтэ түлөөлэгтэ эмхиин толгойлогшо **Б.Г. Бальжиров** гэшээ Буряадай Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшоноор дэбжүүлэгдэнэ байна.

Депутадай гурбан бүлэглэл - СПС, «Нийтэ нэгэн Росси», «Хойто зүг» - Арадай Хуралай сесси дээрэ бүридхэлдэ абтаба. Сентябрьн тэн багта зарлагдахаар хараалагдаһан удаадахи сесси дээрэ үшөө хэдэн бүлэглэлүүд бүридхэлдэ абтаха аабза гэжэ найдажа байһанаа түрүүлэгшээр һууһан **А.Г. Лубсанов** мэдүүлээ.

Үерэй аюул усалһаа хохидоһон оронойгоо урда нотагуудай зондо туһаламжа үзүүлэхэ талаар сесси республикын арад түмэндэ хандаһан хандамжа абаба.

В. БАДМАЕВ.

Б.Г. Бальжиров

Н.И. Быков

Россин Федеральна Суглаанда Буряадай Правительствоаһаа Федерациян Советэй гэшүүнэй тушаалда дэбжүүлэгдэн **В.К. Агаловай** кандидатура түрүүлэн зүбшэн хэлсэгдээ. Федерациян Советдэ саг үргэлжын үндэһэ һуури дээрэ хүдэлхэ гэшээ орёо хүшэр хэрэг юм. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ олон тоото эдэб комиссинуудта, тэрэ тоодо саг зуурыншы комиссинуудта ородог гэшээ. Гэбэшые бюджетдэ хабаатай асуудалуудые шийдэхэ гэшээ гол зорилгомни болоно гэжэ Федерациян Советэй гэшүүн тоолоно. Тийхэдэ тэрэ республикыһаа аша туһые хамгаалха ёһотой ха юм даа. Энэ талаар урагшатай һайнаар хүдэлжэ байһыень ноусаар дуугаа үгэлгын дүнгүүд элрхэйлэн гэршэлбэ. 63 депутадай 45-ниинь **В.К. Агаловы** дэмжээ бшуу.

«Сэлэнгын ЦКК» гэжэ ОАО-гой президент **В.О. Гейдебрехты** Буряадай Правительствоын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшын тушаалда **А.В. Потапов** дурдхаһан

«ШЭДЭЙ» ТЭ ДУГААР

«ШЭДЭЙ» Номой бүтээл мүн Бурхан шажанай доһон, манай нотагта гээр, Бурханай Номой тойронхи байгааһин сахиалгын, Экологийн һонирхогшодто «Дэгшэд» (түбдөөр) гэһэн журнал Ивалгын дэхи Буддын шажанай «Ивалгын» институт гурбан хүдэлхэ. Эхэлһэнэ хэблэлһээ эхэлжээ. Тэрэ тоодо Ивалгын материалынд Бурханай үзэлһээ оршууланууд, статянууд томилгодо, урлалы Ивалгын дасанда, «Ивалгын» Хамонин Хүрэндэ, уудаа хүдэлжэ абахада.

Данзан ДОНДУБ.

«ШЭДЭЙ» Номой бүтээл мүн Бурхан шажанай доһон, манай нотагта гээр, Бурханай Номой тойронхи байгааһин сахиалгын, Экологийн һонирхогшодто «Дэгшэд» (түбдөөр) гэһэн журнал Ивалгын дэхи Буддын шажанай «Ивалгын» институт гурбан хүдэлхэ. Эхэлһэнэ хэблэлһээ эхэлжээ. Тэрэ тоодо Ивалгын материалынд Бурханай үзэлһээ оршууланууд, статянууд томилгодо, урлалы Ивалгын дасанда, «Ивалгын» Хамонин Хүрэндэ, уудаа хүдэлжэ абахада.

«ШЭДЭЙ» Номой бүтээл мүн Бурхан шажанай доһон, манай нотагта гээр, Бурханай Номой тойронхи байгааһин сахиалгын, Экологийн һонирхогшодто «Дэгшэд» (түбдөөр) гэһэн журнал Ивалгын дэхи Буддын шажанай «Ивалгын» институт гурбан хүдэлхэ. Эхэлһэнэ хэблэлһээ эхэлжээ. Тэрэ тоодо Ивалгын материалынд Бурханай үзэлһээ оршууланууд, статянууд томилгодо, урлалы Ивалгын дасанда, «Ивалгын» Хамонин Хүрэндэ, уудаа хүдэлжэ абахада.

«ШЭДЭЙ» Номой бүтээл мүн Бурхан шажанай доһон, манай нотагта гээр, Бурханай Номой тойронхи байгааһин сахиалгын, Экологийн һонирхогшодто «Дэгшэд» (түбдөөр) гэһэн журнал Ивалгын дэхи Буддын шажанай «Ивалгын» институт гурбан хүдэлхэ. Эхэлһэнэ хэблэлһээ эхэлжээ. Тэрэ тоодо Ивалгын материалынд Бурханай үзэлһээ оршууланууд, статянууд томилгодо, урлалы Ивалгын дасанда, «Ивалгын» Хамонин Хүрэндэ, уудаа хүдэлжэ абахада.

Буряад Республикын Арадай Хуралай нэгэ

КОМИТЕДУУДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ҺУНГАГДА

Эдэнь Ц.Э. Доржиев, В.Г. Ирильдеев гэгшэд болоо

Ц.Э. ДОРЖИЕВ

Нэгэдхи сессини хоёрдохн хубида Арадай Хуралай Түрүүлэгшын хоёрдохн орлогшын тушаалда хоёр кандидатура - Арадай Хуралай урдын Түрүүлэгшэ байһан М.И. Семенов, Гүрэнэй байгуулалтын, хуули ёһо болон гурим журамай талаар Арадай Хуралай комитедэй Түрүүлэгшэ байһан Ц.Б. Батуев дэбжүүлэгдэн байгаа. Эдэ хоёрой хэн нэгэнини илалта туйлабал, саг үргэлжын үндэһэ нуури дээрэ хүдэлхээ орохо ёһотой һэн (сессини түрүүлэгшын хубида депуталуудай һанал бодол хубаарһан юм гэжэ мэдэнэбди). Тээд энэһье удаада нуусаар дуугаа үгэлгын үедэ кандидатлууд хоюулаа нүхэдэйнгөө зүгһөө шухала дэмжэлгэ абажа шатабагүй.

Урда зарлалайхидал адли, Ц.Э. Доржиев Бюджетэй, мүнгэн һангай, налогуудай болон банкнуудай талаар Арадай Хуралай комитеды хүтэлбэрилхэ болобо. 42 депутат тэрэнэй түлөө

дуугаа үгөө. Ц.Э. Доржиев болон тэрэнэй тала баригшад үгэ хэлэхэдэ, үгэншэмэ тодо баримтанууды харуулан байгаа. «Бурятэнерго» гэжэ ОАО-гой генеральна директорэй нэгэлхи орлогшо, депутат А.А. Фоменкин кандидатура эндэ мүн лэ табигдаа һэн гэжэ һануулаа.

В.Г. Ирильдеев Экономическа политикын, байгаалин нөөсэ баялигууды ашгаллын ба оршон тойронхи хамгаалгын талаар Арадай Хуралай комитеды хүтэлбэрилхэ юм. Ажахын дүршэл эхэтэй ударилагша Н.И. Васильвай кандидатура эндэ мүн лэ табигдаһан байгаа. В.Г. Ирильдеевэй урда тээнэ Арадай Хуралай тус комитедтэ һайнаар хүдэлхэн ушарын дуугаа үгэлгын үедэ шийдэхы пүлөө үзүүдэ гээд тэмдэглэлтэй.

В. БАДМАЕВ.

Таниме ямараар ханганаб?

«БАРГАЖАНАЙ БУУЗАШАД БЭРХЭНҮҮД ДАА»

эдэһэй дээжэтэй буузын кафеда дүй дүршлөөр баян б-дахн разрядай эдэе хоол шанадаг Анна Николаевна Скосырская гэдэгыс онсо тэмдэглэмээр. Ажалай ветеран шумууһан түргэн, хэһэн буузын амтатай, шүүһэтэй байдаг. Бууза хэдэг залуу О. А. Курамшина, Е. В. Дерявина гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана, хүн зонийе халуун буузаар хэзээдэ бэлэн угтажа байдаг.

Кафе үглөөһэй арбан часһаа

инженер мэргэжэлтэй юм. Бидэ Яхадта 23 жэл байгаабди. Түрүүшээр ехэл хүндэ хүшэр байгаа, ажалшые мүртэй олдоогүй. Тиигээд гэгтэ гэр бүлөөрөө бизнестэ шунажа орообди. Минии нүхэр үмсэ хүнһөө үхэрэй, гахайн мяха, бэшшые эдэе хоолой зүйлүүдые асаржа үгэдэг. Манай кафе аймаг соогоо түрүү зэргэдэ байна. 40 хүнэй ороод нууха нууригай. Мүнөө болоходо, кафемнай багадаад байна. Саашань 20 нуури нэмээгээд, залгалта баряад байһабди, - гэжэ Марина Цыденовна хөөрөө һэн.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:

- Кафе – буузые даагша М. Ц. Ширеторова;
- Газаа түхэлын;
- Буузаһад О. А. Курамшина, Е. В. Дерявина.
- Авторай фото.

Һаяхан Баргажанай аймагай Баргажанай - Адаг нууринда оробоб. Хүн зон хүлгөөтэй байба. Баргажан мүнэнэй саада эрьедэ наашаа ябаһан хаарбаза дээрэ элдэб автомашинанууд ашаатай, хоёр маршрутна автобус, хүн зон дүүрэн дүтэлжэ ябахань харагдана.

Тээ саанахана бууза наймаалдаг кафегай хажууда хүнүүд нууна, досоонь ороно, гарана. Кафегэй эздэ амтан хоолоороо угтажа, хүндэлжэ байдаг юм. Тус кафе даагша Марина Цыденовна Ширеторовагай хүтэлбэри доро ажалша, хүндэмүүшэ коллектив эбтэй эетэй ажаллажа байна. Коллектив соо дүн хамта 14 хүн тоологдоно. Зохиод байдалтай, амтан

үдэһын 23 час болотор амаралташыегүйгөөр ажалладаг. Үглөөгүүр нээгдэхэдэнь, оошор ехэ байдаг.

- Минии нүхэр Илья Кимович Ширеторов Эрхүүгэй политехническа институт дүүрэгдэ,

ГАБЬЯАТА ЖОЛООШОН

Баргажанай аймагай автотранспортна предприятиин коллективтэ дүн хамта 98 хүн ажаллана. Тэдэнэй дунда 30 гаран жолоошонд тоологдоно. Хоёр томо автобусна бригадын бригадирнууд гэхэдэ, М. М. Новоженев, В. А. Башаров мүн.

Тус предприятиин маршрутна «Улаан-Үдэ-Баргажан» гэгһэн

автобусой жолоошон Илья Васильевич Козулин 40 гаран жэл нэгэ газарта хүдэлжэ ябана. Ажалай ветеран «Бурядай Республикын транспортын габьяата жолоошон» гэгһэн хүндэтэ шэрэ зэргэтэй. Тиихэдэ «Шэн зоригой түлөө» гэгһэн медальтай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республика соо мэдээжэ болоһон И. В. Козулин. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ДЭЛГҮҮН НЭЭГДЭНЭ

Түнхэнэй аймагай Хэрэн нуури «Кристалл», «Саяны» болон бусад дэлгүүрүүд нээгдэхээр байна.

Мэнэ һаяхана «Аквариус» гэжэ Мүнөө үедэ үмсын дэлгүүрүүд хүтэлбэрилхэ Анна Николаевна Шелехова тиимэ томошые бэшэ һаа, ороходо агаар Гэр бүлэдэ хэрэгтэй зүйлүүд, эдэе хоол Худалдаа наймаанай зүйлүүд асаргадана. Тус дэлгүүртэ Анна Николаевна гэгшэ нэрэ үгэһэн. Энэ нэрэ хадаа дахуулан ябаһан дүршлөөр нормальнотой ажилладаг. Тиимэ һэн хойнонь урагшатай, аза табидаг дэлгүүр байха бээ.

Дэлгүүртэ наймаалагшадаар Анна Трескова, Н. Шубина, О. Лазарева гэгшэ дэлгүүр соо сула эдэе хоол бусад ачаагуды хөдөлгөөндө ажилладаг. Мүнөө үмсын эрилтээр эмхидхэн баригдана. Орожо байгты. Худалдажа абагты!

БОТУЛИЗМ ҮБШЭН НЭРГҮЛЭГТЭЙ

Август һарын һүүд багаар омоли саг хаяха хаһа эхилдэг. Харин энэ үеэр аймгай үбшэн дэлгэрдэгын харамтай. Үнгэр харабал, энэ үбшэнһөө 20-ёод зон наһа Республикын санитарно-эпидемиологич албан, мүн Бурядай республиканы лабораторин эмшэд энэ үбшэндэ дайрһан нэргүлэмжтэй ябахые мэдүүлгэ. Нэһэ элдэб газарһаа бэшэ, харин дэлгүүрүүд дээрһээ абабал, үнэмшэлгын саарһа Уйдхартай, гомдолтой ушарнуудай болон абахаһа тэбшэгты!

САГАЙ УЛАР

Мүнөөдөр республика готор уул тогтууригүй. Саг зуурын бороон хазуураар асарлаха, манан унаха. секундар 3-8 метртэ хүрэхэ. Үгээр халуун болохоор хүлээгдэнэ.

Улаан-Үдэ саг зуурын бороон 3-8 метр хүсэтэйгөөр халхилха. Үгээр халуун байха.

Августын 9-дэ республика готор байха. нулахаһаар, тогтууригүйгү һүнигдөө 14-18 градус болохо. Үгээр хойто аймагуудаар 18-25, бэһэ тэһэ байхаар багсааргана. Улаан-Үдэ тэһэ хубилжа байха. Секундын 3-8 метр халхилха. һүнигдөө 14-18 градус, үгээр болохо байна.

...онич, судя по... они с удо... рошим настро... лекции. И мне в плане... моих лекций... читаю новые... достаточн... Региональная... стратегический... тому же по... тический нет... ков. В своих... акцент на ре... тический ме... примеры, осно... ном материале... новых идеях... и перспекти... го развития. И... интересно, по... ходят. ...пожалуйста, ... сорентиро... будущей про... ...рестроинки и... нуку почти все... ринуульс в... рипродуцицию... я в Бурятии... еденный пере... в и экономис... болбол, эгээн урицшалан, дахуулан яба... дут нормальнот... диалыста эдес... нас общества в... м производств... верные кадры, ... которые будуд... о производить... ты посоветовал... ходня подумать... е инженерную... эря же на Запа... наши экономи... матики, инфор... мергетики... ...нович, а если... студенческие... шору... ...Кажинге в 1957... закончил Ки... дного школу. У... ала очень силь... пример, учитель... Санжимитыпо... суженный учи... мвого раз при... албан, мүн Бурядай республиканы... выбрал свой... работать в Ки... е счастье. Вла... тыпович препода... ченно, находил... ально целими... с нами допол... были классы с... стическим укло... то нам дала наша... оводитель Нина... тематик. Также... аругого учителя... Дордоковича... лине препода... В 1974 году я по... мени Н.Э. Ба... Учился на фа... тизации меха... одства по спе... нология маши... тавки и инстру... сто инженерном... мой вопрос, на... тех проблем... и организаци... торыми вы за... шней кафедре... в таком бо... рекурсами... Байкала, испь... е экономичес... мой простои воп... тельно в наши... рах - вся таблиц... жет. Но для тог... достать, нужн

ДВА ЛИЦА НОВОЙ РОССИИ

«ЗУНДАА ШАРТГАЯА БЭЛДЭ»

ИЗ ХАРАКТЕРИСТИКИ:
«Зандра Гэндэнович САНГАДИЕВ - заведующий кафедрой «Экономика и организация производства» ВСГТУ, доктор экономических наук, профессор. Подготовил шестьдесят четыре публикации, три монографии, учебник, три учебных пособия. Он - член ученого Совета ВСГТУ, обучался в Италии, Франции. Удостоен почетного звания заслуженного деятеля науки Республики Бурятия. Во Франции издан его учебник (в соавторстве с зарубежными специалистами) «Менеджмент для инженера...»»

...они с удо...
...лекции...
...в плане...
...читаю новые...
...достаточно...
...Региональная...
...стратегический...
...тому же по...
...экономически нет...
...В своих...
...акцент на ре...
...экономический ме...
...примеры, осно...
...материале, ...
...новых идеях...
...и перспекти...
...развития. И...
...интересно, по...
...решают...
...дожалуйста...
...ориентиро...
...будущей про...
...перестройкой и...
...путь почти все...
...ол ринулись в...
...дисциплину...
...в Бурятии...
...деленный пере...
...и экономис...
...нибуд пред...
...нормально...
...специалисты здесь...
...час общество в...
...производства...
...кадров...
...которые буд...
...производить...
...посоветова...
...подумать...
...инженерную...
...же на Запа...
...экономи...
...информ...
...ететики...
...и если...
...студенческие...
...пору...
...Кажинге в 1957...
...заключил Ки...
...школа. У...
...очень силь...
...характертай. Унг...
...20-ёод зон на...
...Санжимитиш...
...суженный учи...
...раз при...
...осибирск, и в...
...выбрал свой...
...работать в Ки...
...счастье. Вла...
...ович преп...
...находя...
...целями...
...нами доп...
...были кл...
...экономическим ук...
...нам да...
...наша...
...Нина...
...математик. Та...
...другого уч...
...Донадоковича...
...препода...
...1974 году я по...
...имени Н.Э. Ба...
...Учился на фа...
...организации ме...
...водства по сп...
...нология маши...
...инстру...
...инженерном

коLOSSальные денежные вложения. Если мы не смогли в богатом СССР эти недра разработать, то сегодня эти суммы просто нереальны. Поэтому можно сказать так: на сегодня наше богатство достаточно иллюзорно.

- А по поводу нашего главного достояния - леса, который непрерывным потоком идет в Китай?

- У нас в Бурятии недостаточно много строевого леса, которому требуется сотни лет, чтобы можно было его срубить. Лес выгорает, его безжалостно вырубает. На мировом рынке ценится сама продукция, произведенная из леса, а не сырье. Сырье, которое мы отправляем в Китай, стоит на порядок дешевле. А потом китайцы произведенный из леса товар продают нам. Получается такая картина: мы продаем лес за десять рублей, говорю утрированно, за десять долларов покупаем продукцию. Нет эффективности. По большому счету, сегодня вся Россия живет за счет продажи сырья - нефти, газа. А если мы будем продавать продукцию, а не сырье, то картина будет совсем иная, цены будут абсолютно другие... У нас в стране и в Бурятии очень большая затратная часть производства продукции, в том числе и на лесозаготовках. А значит и прибыль недостаточна велика, что не дает возможность сокращать себестоимость добычи леса и производства продукции.

- Вы говорите, что на юге Китая созданы крупные лесоперерабатывающие комбинаты, фабрики, где производят ту же мебель. Почему нельзя построить аналогичные предприятия в нашей республике, а не продавать сырой лес? Нельзя ли сделать упор на совместные с Китаем, Японией, Южной Кореей, предприятия по переработке леса, например в Гусинозерске, где большая безработица?

- Все возможно. В цивилизованном мире так и работают. Но определенные несовершенство наших законов не позволяют создавать в нашей республике нормальные совместные предприятия. Зарубежные инвесторы не идут на огромные затраты, которые не окупятся в ближайшей перспективе. Никакой инвестор так просто деньги не отдаст, если он не видит получение прибыли. Если он рискует, то существующая сегодня наша затратная часть все съест. Взять хотя бы известное в республике южно-корейского бизнесмена О.Брэндона. Ему было проще купить бывший бассейн и сдавать его в аренду, и не производить ничего, получать прибыль. Он смог бы вложиться в деревообрабатывающее предприятие, но потом несовершенство наших законов, кризис в экономике и другие причины, возможно, не позволят вернуть деньги. Он это понимает и ему так работать проще, т.е. сдавать площади в аренду. А еще сказывается несовершенство нашей налоговой системы. О причинах и проблемах экономики можно много говорить, но это должен быть, наперное, отдельный и обстоятельный разговор.

- Ну а все-таки, Зандра Гэндэнович, есть ли выход из сложившейся ситуации?

- Сегодня мы живем в период

развивающейся, «догоняющей» экономики. Предприятиям и фирмам в этот непростой период первоочередное внимание нужно уделять проблемам организации и управления производством. Необходимо правильно организовать трудовой процесс, повысить дисциплину - мы же ленивые. Помните, раньше для строительных работ заключали договора с бригадами из Армении, потому, что они работали с рассвета до заката. А наши местные работники страдали изживенчеством. Отработают совсем часов, а требуют, условно за это 300 рублей, хотя произвели объем работ на 150 рублей. Надо в корне менять психологию. Если мы утверждали, что нельзя построить социализм в отдельной взятой стране, то сейчас можно сказать: нельзя сделать так, чтобы в одном селе, поселке все жили хорошо. У нас сегодня все взаимосвязано: если в одном месте плохо, то это обязательно отразится на другом. Все вопросы по повышению благосостояния людей нужно решать системно, в комплексе.

- В нашем Улан-Удэ есть предприятия, которые в последние годы добились неплохих производственных показателей. Например, «Амта». За счет чего они этого достигли?

- Да в «Амте» неплохо все пошло. А дело тут вот в чем. Они во главу угла ставят правильную ценовую политику, «объемную» политику. За счет объема выпускаемой продукции они «догоняют» потери, получают прибыль. Большую роль, конечно, играет менталитет. Люди предпочитают местную продукцию, к тому же зачастую заводская кондитерская продукция дороже. Объективно у них, в «Амте» было не так уж много затрат - здесь неплохое оборудование, в свое время созданы относительно неплохие производственные помещения. А с сырьем у них более или менее благополучно: это не металл, который надо везти через всю страну.

- Тема вашей докторской диссертации «Методология формирования стратегии развития промышленного комплекса в условиях депрессивного региона» связана с основной темой нашей сегодняшней беседы «Как улучшить производственно-экономические показатели нашей республики, повысить уровень жизни людей».

- Именно в таком дотационном, депрессивном регионе проживаем и мы с вами. Но ведь это - несотъемлемая часть огромной России, которая сегодня имеет два лица: одно - преуспевающее, другое - бедное, несчастное.

- Сегодня нужно в корне менять стереотипы мышления, которое осталось от Советского Союза.

- У нас экономика всегда была вторичной, на первом месте стояла политика. А в производстве в советский период было так: сказали, произведи сначала машины или валенки, а потом рассчитывали экономические показатели. Не выгодно? Ничего издержки на убыточных предприятиях покрывались за счет прибыльных. К примеру, взяли автомашину «Волга». Спрашивают, почему ее нельзя сделать как «Тойота»? Раньше нам говорили: не считайте, не важно, за какое время окупится, какая

у нее металлоемкость, какой расход топлива, экономичность - это вторично.

Самое главное - массовость, массовое производство.

А на Западе, где другие требования к качеству, другой уровень жизни считали и считают: зачем мне ваша массовость, если на этом массовом автомобиле я у себя отниму (условно) пять лет жизни. У «Тойоты», к примеру, двигатель намного мощнее, чем у «Волги», «Тойота» устойчивее, экономичнее. Это и есть экономика.

В своей докторской диссертации, я исследовал не только Бурятию, но и сопоставимые по экономическим, экологическим и природно-климатическим условиям регионы. Выявил общие особенности в этих регионах, за счет чего можно обеспечить экономический рост региона, конкретно промышленного предприятия. И хорошо то, (это было признано на защите моей диссертации), что моя работа на этом не закончилась, она в динамике. Поднятые проблемы имеют свое развитие и требуют новых исследований. Например, на сегодняшний день, недостаточно исследована проблема регионального менеджмента.

В условиях СССР мы имели три уровня: государство, отрасль и предприятие, говоря экономическими терминами - макроэкономическое развитие (государство), мезо - уровень (отрасль), микроуровень (предприятие). Сегодня есть государство и предприятие, а отраслевой принцип отсутствует. В этих условиях особую роль приобретают регионы и большая доля ответственности приходится на них. Поэтому проблема регионального управления развитием экономики приобретает актуальность и мало исследована.

Для того, чтобы вырваться из опасного состояния застойного хаоса и перейти на магистраль социального творчества и социализации, повторяю, необходимо стремиться уйти от многих либеральных догм и укоренившихся стереотипов мышления. Усилия должны быть направлены на то, чтобы политическая функция власти была отделена от административной.

Реформа власти - это одна сторона проблемы. Феномен застойности глубоко укоренился и в самом обществе, в сознании наших граждан. До сих пор многие полагаются на силу и волю административной и политической власти.

Будущее страны зависит от того, насколько люди будут проявлять себя как члены одного общества, от их высокого профессионализма, уровня образованности, культуры и быстроты перехода общества на новый уровень рыночного менталитета.

Нашей республике и стране нужна экономика развития, т.е. экономика, свободная от всякого рода «измов», когда нормой для каждого становится необходимость строить свое благополучие не за счет присвоения общего, того, что ему никогда не принадлежало и принадлежать не может - природного потенциала, а за счет личного вклада в преумножении национального богатства страны.

Записал Юрий ДАБАИН.

Август харын түрүүшын үдэр Октябрьска районой захиргаанда дулаасуулгын хааа сагта бэдэлгэ тухай асуудалаар зүблөөн болобо. Тэрээндэ гэр байрын-коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд, хуралсалай, элүүрье хамгаалгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Унгэрэгшэ үбэл хэр дулаан байбаше, жэл бури тнимэ байха гэжэ ханалтагүй. Тингээдүше хүйтэнэй хаа богино болоогүй, мүнөөхи октябрийн эхинээ май хайса гаратар пешэнгүүдэз түлээгүйдэ аргагүй.

Бааше зарим тээгүүр, тэрэ тоодо манайше республикада, дулаасуулгын түхээрлэгэнүүд үбэлэй гол хүйтэндэ һандаржа, газар дорохи, гэр соогуурхи соргонууд, батарейнүүдэй тэрэ хүржэ, ажаһуутшадые, харюусалгаатай ноёдые һурдуудыг, тухашаруудыг. Тимэпээ энэ асуудалай улаас түрын уха шанартай болодогын мэдээжэ.

Оройн дээдын ударидагшадыйше, манай республикын засаг баригшадыйше үбэлжэлгэд бэдэлгэдэ, тэрэнэй ябасада түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуудалгын хуулиа.

Улаан-Удэ хотын захиргаан үбэлжэлгэд бэдэлгэе онсо ханалтадаа абажа, район районоор, томо поселогуудад энэ асуудалда зорюулагдаһан зүблөөнүүдые үнгэрэгшэ. Жэшээнь, тэрэл августын 1-дэ удан ураг тэрэ мяханы комбината иймэ зүблөөн үнгэрэгшэжэ, харин удан хойно бүхэ районий хэмжээгээр хөөрөлдөөн болобо.

Октябрьска район дүн хамта 2 ман дүрбэлжэн метр гэр байрын талмайтай. Тэрэ тоодо түгэс түхээрлэгшэй 703 гэр, түгэс бэшэ түхээрлэгшэй 133 гэр, болбосон бэшэ 526 гэр тоологдодог. Эдэ бүгэдые гэр байра ашаглагын 12 управлени (ЖЭУ), «Юго-Западно», «Забайкальское ЖКСК» гэлэн муниципальна унитарна предпритяинууд, 1-дэхи, 2-дохи ТЭЦ-үүдэ, гадна нилээд олонхон котельнэнүүд хантадаг. 140 километр дулаанай соргонууд татаатай. Хотын гэр байрын-коммунальна ажахын муниципальна унитарна предпритяинаа гадна «Тепловые сети», «Юго-Западно», «Городские электросети» гэлэн муниципальна унитарна предпритяинууд энэ хэрэгтэ хабаадуулагданхай.

Нэгдэжээр, соргонууд болон заһабарилгын бусад материалуудадар хангаха, хоёрдохоор, заһабарилга абуулахдаа хэрэгтэй болохо мүнэгэ һомолахо - эдэ хоёр ябадал мүнөө үедэ эгээл бэрхшээлтэй гэжэ гэр байрын-коммунальна ажахын муниципальна унитарна предпритяин (МУП ЖХХ) директорэй уялануудые гүйсэдхэгшэ Т. А. Кузьмина элдхэгшэ. Жэшээнь, сметээр 4 миллион 700 мянган түхэрэг хэрэгтэй болохо аад, мүнөө 1 миллион 700 түхэрэг һомолодоод байна. 136 тонно соргонуудай орондо оройдоол 16 тонно оронхой.

Мяханай комбинатад байрын 14 гэрэй дулаасуулгын түхээрлэгэ гүйсэдээр хэлбээн шэнэлхэ хэрэгтэй болонхой. Энээндэ 500-700 мянган түхэрэг хэрэгтэй. Тинхээнь энэ мунгэн ямарше сметэдэ ороогүй.

Долоон хоногий вторник бүхэндэ мяханай комбинатад, срядада гэр байрын-коммунальна бүхэ комплексоор үбэлжэлгэд бэдэлгын районий штабай суглаанууд болоно гэжэ захиргаанай толгойлогшо Н. Ф. Михалев элдхэгшэ.

Дулаа дамжуулагд б-дах магистраль үнгэрэгшэ үбэл ашаалагдаа тушаагдаһан нэрэгтэй юм. Дугуй дулаануудые дулаасуулгын шэнэ хаа хүрэтэр дүүргэгшэбди гэлэн гарангийн бэшгэ барилгашадыйн үгэбшье, мүнөө юунше хэдэгшэгүй. Жэшээнь, соргонуудай гаран газар шадар дренаж хэхэ хэрэгтэй болоно. Харин тэрээнгүйгөөр соргонуудын удаанше болонгүй үмхиржэ, тэрэржэ, хотын хуурижаһан газарые намаг налхи болохо аюултай. Тимэпээ дренаж хэлгын хүдэлмэриие онсо анхарха гэжэ хотын мэр Г.А.Айдаев онсоолоо. Тинхээд гэр байрын заһабарилгын түлэг ябажа байгаа үедэ шифер, шэлээр түрүүшын ээлжээнэд хангаха гэлэн захиралта «Улан-Удэснаб» предпритяида үгтэбэ. Харин подьезднүүдые шэлэлгын тула тэндэ ажаһуутшадые энэ хэрэгтэ хабаадуулаха хэрэгтэй гэжэ мэр тоолоно.

Үбэлжэлгэд бэдэлгын эгээл эршэтэйгээр абуулагдаха эргэлтэй мүнөө үедэ гэр байрын-коммунальна ажахын хүтэлбэрилэгшэд ажалай, үйлэбэриин журам шууд наринаар сахиха уялгатай гэлэн эрлэтэ хотын толгойлогшо таяа.

Николай БАДМАРИНЧИНОВ.

Нүзэг бишэрэл тухай хөөрөлдэе

ЯМАР ШАЖАНДА ШҮТЭХЭБ?

Александр, үнэн алдартан, 20 наһатай:

«Үнэн алдартанай шажанда хүзэгтэй болохын урда, хуули хазгайруулагшадтай бүлгэмэй гэшүүн байгаа. Мүнгэнэй түлөө юуны хэзээр бэлэн хэмби. Эжы, абамнишы хүзэгтэй нэн хойноо наһаараа эд зөөри, баялыг хогшолой түлөө ябаа. Намда: «Өөрыгөө өөрөө тэжээ», - гэжэ абынгаа хэлһэнэй хүүлээр, үетэнтээ холбоорилдожо, хүниие тонодог, хуулилдаг, наймаашадһаа «манай» газарта худалдаа эрхилһэнэй түлөө мүнгэ сүлүүлдэг болоо нэм. Ябан, ошон, архиһаа наана, хара тамхишы хэрэглэхэ ушарнууд хийдэг. Энэһэнээл боложо, мүнгэны хармаандам тогтохоео болго. Тингээр, тамхиһаангаа охин соо хууүүдээр басага хүслэнэй түлөө милинэдэ орооб. Эжы, абынгаа туһаар тэндэһэ гарсалдаад, ганилайнгаа үгөөр хүмэдэ оножо зальбарааб, отец Анатолийтай уулзажа, бүхы байһанаа хөөржэ үгөөб. Тэрм намда хүмэдэ байрлахыем дуралхаа. Тэрэ гэнээр, Бурхан гэшэ үнэхөөр бии ха юм гэжэ бэс дээрээ мэдэрээб. Өөрынгөө гараар бүтэһэн юумэ хараха, хэһэнээрээ урмашаха гэшэ юунһээшье үлүү. Энэмэтые ойлгохон, мэдэрхэ хэрэгтэм Бурханай туһа эгнээшгүүй. Бурханда шадда яда зальбарһанайми үрэдүн - энэ наһага саамань ондоогоор, нагншаар наһалха эрхэ!

хайниел хүрэхые оролддогшоб. «Эхэ зургаан зүйл хамаг аминтан энхэ амгалан байгдэ», - гэжэ зальбархадан, өөртшинил хайн байха. Арбан сагаан буян үйлдэжэ, арбан хара нүгэлһөө зайсажал ябаха хэрэгтэй.

Анисий А., сектэнүүдэй нэгэндэ ябадаг: - Бидэ үнэн алдартандал адли, иконодо шүтэдэггүйбди. Библи - нангин сударые хүн бүхэн өөрыньхээрээ тайлбарилан ойлгохо эрхэтэй, харин үнэн алдартан нэгэл маягаар тэрэниие ойлгохо ёһотой гэдэг.

Манай шүтэл христиан шажанһаа үндэһэтэй, харин гэндэһээ таһарһаарүни болонхой. Үнэн алдартан манай шажанай бин болоһые христиан шажанай засаг түрые буласалдажа, өөрыньхээрээ Библи тайлбарилха ушартай еретигүүдэй номлолһоо эхитэй гэдэг. Харин тэрэ тинмэ бэшэ.

Хүн болгон өөрынгөө хараа бодолоор шүтэхэ шажанаа шүтэхэ эрхэтэй. Харин хэр зэргэ зүб мүрөөр энэ эрхээ ашаглана гэшэб - энэ асуудал! Оршон үедэ дэлхэймнай хүдэрсэжэ дээрэ ямар шажан дэлгэрээгүйб? Байгаалида, тусхай гүрэн түрэдэ, гол түлэб, хүндэ харша ажалнууд тэдэнэй талаһаа ябуулагдана гэжэ дуудлажал байха. Зүгөөр, ингэжэ гэдэ шажанууд хоорондохи хөмөрлодоогоо бэс бэдэ «хусажа», бэс бэс муушалжа элигэлһыншье байха магад. Хэн мэдэжэб? Тус мүрнүүдые мүлэлүүлжэ байгаа бишые голдорхой шажан, мүргэл баримтадагбн гэхэ аргагүйгөө мэдэрнэб. Гэртэхинэйнгэшые али шажанда хүзэгтэйе ойлгогшогүйб. Тини, ямар шажан баримталхаб гэхэн толгой үблэхөөһэн асуудалда харюу болгохо зорилготойгоор бэшгэдэһэн энэ статьягай зорилдоо хүрһыеньшые мэдэрнэгүйб. Өөһэдөөл, уншагшад, хаража үзэхэ болоо бээт.

Даша-Доржо БОЛОТОВ.

ЗАНШАЛТА ШАЖАНУУД БАРИМТА

Ямар шажан баримта ухтатай асуудалай залуу Д. Болотовой толгойгоо наһааень зобоожо найшаалтай ааб даа. Бурхан дилэнхи олоной дасаван заншал даган тишгэл ошон. Ямар шажан баримта асуудал гэшэб? Буддизм, мургэхэ, этигэхэ ёһотой баталха дуран хүрэн залуушуул, залуу бэшэ хүрэнгүй гэхэ юм. Харин аад христиан шажанда шуануан шүтэхэ гү, али ябаха ушар али олон үзэг.

Тээд эдэ олон сектэнүүд бодолдо хэды ээргын хорго багаар бэшгэдэһэн ха. хай тухайнь ойлгуулжа үгэхэ имэ бүлэглэлүүдэй бүлэсэшые, үрн хүүтэ зөөриесшые хаяад тэндэ гэшэб? Хэн нэгэн али эрхэлэхэ гү? Манай буряад шүтэл бишэрэдэ хамаар түргэн гэшэһэн, ганхалта хүзэгтэй түлөө ами наһаа ябадаг хүнүүд ушардаг бол.

Үсөөн тоото арад зом нүдөөтэй бишэрэлдээ хом зайсуулаа гэхэ байнаб. Ямар шажан баримта асуудалда би хэлэхэ байша. Заншалта Буддизм шажанууд, бөө мүргэлһөө хэрэггүй. Тээд ондоо бур хуули үгы хадаа муу ха юм гараа хабсарангүй, шажануудтаа шүтэжэ, алдахааа наһанан зоноо оруулаа даа.

Сагай эрхэ байдалаар зүблэлтэ гүрэнэй дэбисхэрдээр хууһан үй гүмэн арадууд үсөө үедэ шүтэн хүгэдэжэ ябаһан шажан, мүргэлһөөн холодоо. Коммунист намай гэшүүдэй засаг барихан гэрэ хугасаанда хэды үе зон дасан дуганай, хүмэ костёлой үүдэшые татажа үзэнгүй энэ хүрөөб?

Шажан мүргэлэй хорюулһаа гараһан оршон үедэ дээрэ дурдагдһан «бурхагүйшүүд» мэнэ нара хараһан нохойн гүлгэдтэл, һохор балай юумэ ямар үүдэнь татахалаа, энэ хүйтэн, хоһон оронһоо диваажанай дайла руу яагаад орохо гэшэб иб гэхэн болло толгойлоо тодоруулан гэмтэрнэ.

Буряад Республикын Аралай Хуралай арадуудай хэрэгүүдэй болоод шажанай бүлгэмүүдтэй харилсаанай талаар хорооной мэдээсэһэнэй ёһоор, республика дотор хуулигаар 168 шажанай элдэб бүлгэмүүд ажалаа ябуула. Заншалта буддын, үнэн алдартанай шажануудта, бөө мүргэлдэ хүзэгтэйшүүлһээ гадуур, илангаяа хотонуудта «кришнаиты», «пятидесятники», «свидетели неговьы», «протестанты», «баптисты», «алвентисты» гэхэ мэтшүүд бин гэжэ мэдэжэ.

Тинмэ нэн тула, ямар шажанда шүтэхэб гэхэн асуудалтайгаар хүн зондо хандаһанай удаа, дүнгүүдэ согсолхолоо, хоёр эрид харша хараа бодолтой зонтой уулзаһанаа мэдэрбди. Нэгэ талаһаа заншалта буддын, үнэн алдартанай шажанда хүзэгтэйшүд ба бөө мүргэлдэ шүтэгшүд, харин нүгөө галаһаа элдэб ондоо, шинтэдэ дэлгэрэнги үгөөр хэлэхэдэ, сектантнууд хараа бодолооро харша байба. Тини бэс бэс үзэн ядахашье, элдэб муу муухай хараал табихашье үйлэ тохөөлдөлнууд ушарһан байна. Харин энэ тухайшые хэлээд яалайб. Мүнөө танай һонорто хэлэн зоной хэлһэн үгэнүүдые дуралдахалаа, мүн танайшые наһаанда ямар нэгэ бодол болбосорхо байха гэжэ найданабли.

Бөө мүргэлдэ хүзэгтэй Радна Б.:

- Би ямаршые шажанһаа урда бин болоһон, хамагһаа «буурал» бөө мүргэлдэ хүзэгтэй хүм. Наһан туршалаа Будда бурхандашье мүргөөд үзөөб, харин бөөдэ хүзэгтэй хэлэн бодото баримта үндэһэтэй юм. Буруу бү ойлгооройгты, буддын шажанда бүү хүзэгтэй гэжэ хэлэнгүйб, магад, хүн бүхэн өөрын бурхангай байха дэдэһэн табисууртай.

Минии басаган бага байхадаа, эхээр үбшэлһэн юм. Энэ ушараар мэргэжэлтэ аргашалташые ябаабди - туһагүй, нюусаар дасан дугандашье үргүүлэбди, харин нэгэ удагандэ үлээлгэһэн манай туһа болоо нэн гэжэ наһагшоб. Юуб гэхэдэ, тэрэ үлээлгэһэнэйл удаа, үглөөдэртэнь лэ басагмини наһаа харааһэн. Инимэлдаа, минии бөөдэ шүтэдэгтэй ушар шалтагаан.

Олег Б., христиан шажангай, харин тэрэн заншалта бэшэ, ондоо урасхалтай холимог, ондоогоор хэлээбэл, пресвитерианска:

- Би өөрөө буряад гарбалтайшые наа, христиан шажангай хүм. Шажанда аралта хамаарал гэжэ байхагүй.

Шингэлэн хубилгалтын (перестройка) үедэ бүхы есербанкда хааһан мүнгэмнишые хосорһон юм. Байһан зөөрмнишые удаанай бэшэ байгаа. Тингэжэ ганса бэс нэн хойноо (түрэл гаралин булта хүдөөдэ) үлдэхэ даарыхые үзэхысэ үзөөб. Энэ үедэ перковьтэ ошоһыем танил ород эхэнэр дуралдахан юм. Би хэды түдгэгсөөшые наа, онохо гэжэ шиндээб. Эндэ орохотой сасуу, ондоо оршолоондо мүнздэлһэн мэтэ аятай, зохил байгаа бэлэй. Тингэжэ эндэ үдэр болгон ябадагбн, уншалгануудта хуудагбн.

Раднажаб, буддын шажантан: - Будда бурханда хүзэгтэдэгбн. Хүндэ

ЭРТЫН АМИСХААЛ НЭБШЭЭТЭЙЛ

Түүрэг хэлтэй арадуудай ажабайдалда, илангаяа мааналта хургаалтай юумэниинь юуб гэхэдэ, залуушуул Бурхан тэнгэридэ мүргэдэг, урдапайнгаа, өөһэдынгөө үндэһэн нэрэнүүдые нэргэжэ байһаниинь ехэл найшаалтай. Харин бидэ, бүмбэрсэг дэлхэйе доһоллогшын уг угсаатан өөһэдынгөө үндэһэн нэрэнүүдые, уг изагуурайнгаа ёһо заншалнуудые нэргэжэ гэшэ гүбди?

Чингис хаан Тэнгэри бурхандаа хүгэдэдэг, мүргэдэг байһан гэшэ. Хүхэмүнхэ Тэнгэри, Үндэр манхан огторгой манай уг изагуурай мүргэл шажан болоно ха юм даа. Тээд манай залуушуул яана гэшэб?

Татаар залуушуул өөһэдын холбоо эмхидхэн байгуулаа. Тини тэдэнэр Чувашай залуушуулай холбооние эмхидхэн байгуулһан ханинартаа айлшаар ошожо, тэдэнэрһээ урдапайнгаа өөһэдын

нэрэнүүдые яажэ нэргэжэ гэшэб гэжэ буралсаһа бшуу.

Манай залуушуулай олонхил Европын арадуудай хүшэр хүндэ нэрэнүүдые зүүжэ ябадаг. Али мааналурданай өөһэдын нэрэгүй болоо зон гүбди? Эндэ би Олой-Отонхой гэжэ эхэ хуурида ажаһууһан, мүнөөшые амиды мэндэ ябаһан хүнүүдэй нэрэнүүдые наһаһанаа эндэ дурдахамни: Абзай, Алтай, Атархаан, Арехтон, Ардна, Альпохо, Аструхай, Баатар, Бараади, Батлай, Бальбур, Балла, Балдан, Баарса, Баатгаар, Баахандай (эхэнэр), Багды, Башкё, Башелхан, Бадансай (эхэнэр), Боорол, Баха, Батюр, Баин, Боролдэй, Боһомэй, Ботхо, Борхо, Боорхон, Борхоодэ, Бороон (минии уг), Бухнай, Буянта, Буурал, Бутухан, Бушханай, Буда, Бүхэ, Булгат, Буура, Батагай, Босхол, Болот, Бидба, Дабьин,

Дарма, Дамба, Дамдин, Даблин, Забаан, Забаади, Зандаи, Заяхай, Зүхли, Зыбэн, Елбон, Елхоон, Ергон, Ероон, Ёхээ, Харнохой, Хантай, Хамиру, Хандрус, Хаахал, Хадаан (ай), Хамархан, Ханхалай, Халбай, Халабай, Хомон, Хаптаари, Хангай, Хамбаалай (эхэнэр), Хингэ, Хангал, Хитырхэ, Хошхэ, Манжу, Мархай, Малаан, Маахан, Мааха, Мадагай, Маньшар (эхэнэр), Марьшуу (эхэнэр), Мархааз, Мадай, Могзэ, Могдор (эхэнэр), Монтот, Михахан, Мельхэ, Обог, Орхоог, Оодор, Осодэ, Өшор, Олзон, Олой (эхэнэр), Отонхо (эхэнэр), Орбоодэ, Олоен, Сэсэг, Сэрэн, Урбанай, Урбхи, Урман, Этигэл (Атилла), Тыхэ, Пайнтай, Ямаан, Ямаадай, Шааян, Шильшаа, Шаантай, Шата, Шалбаа, Шабаан, Шархан, Шабай, Шангидай, Шоодор, Шиздуу.

Эдэнэй дунда түбэл болоод нэрэнүүд бин. Зүгөөр эдэмэй эртэурдын монгол болон буряад хонгоодор уг изагуурайнгай найшаанаб. Эдэ нэрэнүүд соносолгоһоо эртэурдын үсөө амисхалаар үлээһэн шэнги болго. Хэзээ нэгэтэ хүһөө шулуунууд соо амидаржа байһанаа гарын урда толгойгоо гунхууһаагүй зомнай манай урда хүдэр шажан зогсожо байһан элинег хүрөөтэйгөөр харагдһанаа ха юм. Эдэмнай арал түүн хүлгөөр бусажа, үндэһэнэй этигэл найдалаа, нэрэ түрэн уржалан дууджа байһан мэтэ Владимир

Vertical text on the right edge of the page, including page numbers and partial headlines from another page.

Среда, 14

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
11.10 «Знатоки» возвращаются.

РТР

07.40 Утро Бурятии
08.00 09.00 10.00 ВЕСТИ
08.10 «Православный календарь»

«Шестерки умирают первыми». 2-я часть
14.25 «Что хочет женщина»
15.10 «Экспертиза РТР»

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Т/с «Каменская». Фильм 6-й.

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева

16.30 М/с «Инспектор Гаджет»
17.00 М/с «Рушпунш»
17.30 Т/с «Пауэр рейнджеры, или
Могучие рейнджеры»

Ариг Ус

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.35 Жизнь без риска
08.40 Формула успеха

17.00 Публичные люди
17.25 Свободное время
17.30 М/с «Болек и Лелик»

ОТВ

17.00 Т/с «Зена - королева воинов»
18.00 Т/с «Чудеса науки»
18.30 Молодожены

НТВ

07.40 Утро Бурятии
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ

СТРОЙАРСЕНАЛ

СЕТЬ МАГАЗИНОВ ГАРАНТИЙНАЯ МАСТЕРСКАЯ
г. Улан-Удэ, ул. Гагарина, 20, тел: 21-25-52, 26-10-00
инструмент, бензоинструмент, оснастка, лодочные моторы, мотоагротехника

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Четверг, 15

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
11.10 «Знатоки» возвращаются.

07.40 Утро Бурятии
08.00 09.00 10.00 ВЕСТИ
08.10 «Православный календарь»

000 "Забайкалспецодежда"
Стрелна, магазин "Сто мелочей", ОАО "Водкомплент",
2 этаж, наб. 17, тел.: 34-88-54.

Куртки ватные, Брюки ватные, х/б рабочие, Сапоги кирзовые, Костюмы рабочие камуфлированные, хирургические

23.40 Т/с «Китайский городской»
00.35 Формула власти. Король Испании Хуан Карлос I

РТР

07.40 Утро Бурятии
08.00 09.00 10.00 ВЕСТИ
08.10 «Православный календарь»

11.00 ВЕСТИ
11.10 «Сто к одному». Телеигра
12.00 Т/с «Возвращение Будудая»

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Т/с «Каменская». Фильм 6-й.

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»

11.00 ВЕСТИ
11.10 «Сто к одному». Телеигра
12.00 Т/с «Возвращение Будудая»
13.00 ВЕСТИ

19.20 Детское время. М/ф
19.30 «3,4...»
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Т/с «Каменская». Фильм 6-й.

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»

10.30 «24»
10.45 Триллер «Радиочастота убийства»

13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода
13.30 Д/с «Канал истории». «Мифы о вампирах»

14.30 «24»
14.45 Д/ф «Курск - последний поход»
15.20 Т/с «Комнаты смерти»

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Т/с «Каменская». Фильм 6-й.

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.40 Жизнь без риска

Ариг Ус

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.40 Жизнь без риска
08.45 Формула успеха

23.50 Паутина
00.00 Новости
00.35 Смотрите, кто пришел

ОТВ

17.00 Т/с «Зена - королева воинов»
18.00 Т/с «Чудеса науки»
18.30 Молодожены

НТВ

07.40 Утро Бурятии
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТВ

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Т/с «Каменская». Фильм 6-й.

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп.
Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»

«Профессия-репортёр»
13.00 «Сегодня»
13.20 Вкусные истории
13.30 Приключения

Хонгоодорнуудай уулзалгыг угтүүлэн

МУЛЫН УЛАДАЙ ТҮҮХЫН ЗАМ

Хангайн бүрийдээ олон ондоо... Дармайн хүбүүд Бужахай наарал хоёр... Хонгоодорнуудай уулзалгыг угтүүлэн... Түүхын зам...

Дармайн хүбүүд Бужахай наарал хоёр. Наарал дүрбэн хүбүүтэй байгаа, тэдэн дүрбэнгүүд гэж нэрлэгдэнэ. Аха Бужахайн долоон хүбүүтэй байгаа, тэдэн долоонгууд гэж нэрлэсэн юм. Захааминай бурядууд «еротой түрэтэй хонгоодор, ёеын холо Ёнгорбой» гэнэн үгэ урдангаа хэлсэдэг. Эдэ таамаг үгэнүүдэй удханы нимэ ха. Урда сагта Хонгоодор, Хотогойто гэнэн нэрэтэй хоёр аха дүүнэр Монголодо ажаһууһан байгаа. Аха Хонгоодор гэгшэнэ бүхы наһаараа дай байлдаа хэлэй, манжын хаанай идхалга, муу мэхэдэ ороод, өөрөө монгол хүн аад лэ монгол хүндөө жада тулгажа, нэлээ далайжа, номо харбажа ябаһандаа хараалда хүртэһэн гэдэг. Хонгоодор угтан нимэ урагшагүй дарганартай байһан хадаал дүү Хотогойтоһоон, орон нютагһаан тэрьсэдэн гаража, «Ёеын холо Ёнгорбой» зорижо, «еротой түрэтэй хонгоодор» гүлэлһэн ушартай. Хонгоодорнууд Захааминда Шара-Азарга, Ёнгорбой, Далахай тосхонгуудаар мүнөө ажаһуудаг юм. Ахын хонгоодорнууд Түнхэнэй Хоймор нютагһаа уг гарбалтай. Мүн Нүхэдэй аймагай Унгын голһоо, Бааханай хүбүүн Балхнай гэгшэ хэдэн хонгоодор зонтой гүрэнэй хилын харуудда гурбан хэлээр Ахын толгойдо эльгэгдэһэн байгаа. Балхнай хилын харуудда мордоходоо, нимэ адуу дуулаһан гэдэг. Мүлһэтын минин голоор Мүнхэ харгы болобо юм. Мүнхэ зүрхэ зүрхэлжэ, Ахын толгой зорихомни. Шулуутын минин голоор Шулуун харгы болобо юм. Шулуун зүрхэ зүрхэлжэ, Ахын толгой зорихомни. Харюу дуун болгожо, Баихайн намган Мандабай гэгшэ, моридтоо мордоод байһан хонгоодор эршүүдэ зорюулан, ингэжэ дуулаа: Тайга, тайга газартань Татад гэжэ ябаарай. Таа сагаан хээрэдэ Табид гэжэ ябаарай. Ойхон, ойхон газартань Ойготороод гэжэ ябаарай. Ойгүй ябаарай. Табид гэжэ ябаарай. Эдэ хонгоодорнуудай зариманиинь Ахада нютагһаан түүхэтэй. Түнхэнэй аймагай хонгоодорнууд Ёнгорго, Таһархай, Улбагай, Галба, Далахай, Хонгоодор тосхонгуудаар мүнөө ажаһуудаг. Нютагай бурядууд нэгэ нимэ үгэ хэлсэдэг заншалтай: «Хоёр ябаһан хонгоодор хоёр мянган болог, долоон зуун ябаһан доңхойд долоондоо орог». Ингэжэ хэлэлгэ болбол өөрын домогтой юм. Эртэ урда сагта Хонгоодор Хотогойто гэгшэ хоёр аха дүүнэр Монголодо ажаһуудаг. Бушагта хаанай буһалгаанда, һайн хаанай намаргаанда аха Хонгоодор гэгшэнэ хүбүүнтээ Монголоһоо гаража, Түнхэнэй талада байрлаһан гэхэ. Эдэнэрэй отоглоһон газарта олон донгойд угсаатан ажаһуудаг байгаа. Нэгэтэ донгойд улаган эхэнэрэй нюдэнэй хараа муудажэ, харгыгаа огто харахаяа болибо ха. Иишэ тийшэ нүүлгэндэ хаалта болоходонь, донгойд эршүүдэ «Энэмнай ашаанай, эдэнэй дарамта болобо даа» гэддээ, ой тайгын хүндэдэ тэрэ удаганаа морёор абаашажа орхинон гэдэг. Угһөөдэринь Хонгоодор өөрынгөө хүбүүнтээ тэрэ тайгаар агнажа ябатараа, талаан боложо, удаган эхэнэрэй ами наһыен абарһан юм. Абаргадһан донгойд улаган отог дээрнэй ингэжэ хэлэһэн гэдэг: «Хоёр ябаһан хонгоодор хоёр мянган болог, долоон зуун ябаһан донгойд долоондоо орог». Энэ үйлэ ушарһаа боложо хонгоодорнуудай үрн хүүгэд үнэржэжэ, Алайр, Аха, Захаамин нютагуудаар тараа. Харин олон ябаһан донгойд угсаатан тон үсөөн тоотой болоһон түүхэтэй. Хонгоодорнуудыг ондоогоор тайбжин, урсуд, сагаанууд, һабарнууд гээд нэрлэдэг байһан. Хонгоодор зон ямар яхтан бэ гэнэн асуудал нилээн ороё, хүндэ гэжэ элирнэ, тиймэһээ мүнөөшье хүртэрөө монгол хэлэтэ арадуудай түүхэдэ энэ асуудал шиндхэгдээгүй байһаараа. Сергей БАБУЕВ, угтай бэшгүүдье шэнжэлэгшэ.

Доржопалан ДЫМБРЫЛОВ

ХОТОГОРТО БОЛОҢОН УШАРНУУД

(Түгэсхэл. Эхининь августын 1-эй дугаарта). Би Назаров бригадирһаа табилгатай хүн хадаа, Хотогорой гүүртэдэ хуса харадаг дунда абагайдаа хонохо гэжэ ошобоб. Хотогорой гүүртэ Заха-Шэбэрэй полевоийһоо балайшье холо бэшэ, хахад модо тухай газарта байдаг хэн. Хотогорой гүүртэдэ Түшэнэй Гыма Ондорёон Сэрма хоёр хонишод, дунда абагай гээд хорёод хуса харадаг. Потёолой Галсама тэрэ гүүртын һүнинн харуулан, тийхэдэ Нямбуу Жамбал баһа гүүртэдэ түлээ, үбһын шэрэдэг, бага долооншог, тулгуур тулаад ябадаг үбгэн байдаг байгаа. Ута гэгшын хониной бүтүү хашаа соо гурбан зуугаад хонид хажуудань жаахан аад хахадын хусануудыг хонуулха гэжэ бүтүү болгоһон аад, үүдэниинь юундэшьеб доогуураа алыганай тухай забһартай байгаа. Би хонишодой гэртэ орохо ханаатай, хусануудай байдаг хашаагай хажуугаар гаража ябатарни, нэгэ юумэнэй няд гэхэдэнь, юун гэгшэб гэжэ хажуудань ошон гэгшым, томо гэгшын шонго үүдэнэй доогуур орохо ханаатай, тэрэ томонууд хюмһатай һаба-раараа малтажа, нилээд шорой гарһан, саанаһаан нэгэ хусан няд гэтэр үүдэ мургэхэдэнь, үүдэнэй хоёр тээ хадаһан модо гулдируулажа, үүдэ бүхэддэг скобуудай нэгэнниинь муларха дүтлэһэн хэбэртэй, хусан мургэхэ бүхэндэ үүдэниинь ангагад гэжэ забһар гаража байба. Хусануудай эдээддэг хашаагай хахад соо хорой дээгүүр харайжа ороһон шонго намай харан гэхэдэ, айхабтар арзагар шүдэ хоёонуудыг харуулжа эрхирхэдэнь, хүдэлхэеэшье айшаһан намда газар дорьбоһон шэнги ханагада. Мүнөө ханахадам, шоншье, бишье бэе бэеһээ айшаһан байгаа хабди гэжэ ханаһаб. Хашаагай гурбан тээһээ бүтүү хэн хойнонь, шонын хорой дээгүүр хүрээжэ гаража харгынь би хаагаад байшаһан байгаа хаб. Гэнтэ хажуугаарни бүлээн амисхалаар үлээгээд хүрээжэ гарахадань, амиды үлэһэндөө мэдээ орожо харахадань, Хотогорой полиин хажууда маанарай сентябрь соо сохижо дууһаһан голоомонной һүри тээшэ талханай зууур соогуур шонго зурьшаба гэжэ хараад, айжа эдээддэшэһэн хүлөө арай гэжэ һольбуулан гэртэ оробоб. Ороходомни, Нямбуу Жамбал гар тармуур шүдэлжэ һууба. Түшэнэй Гыма шүлэ гаргажа, ушааг дээрэ һамаржа байһанаа намай хараад «Аа, Доржо, ербэбши, дунда абагайһини артил Гоншох ахайн руугаа ошонхой нэн, ерхэ болоо эһотой, шүлэ гаргажа байнам. Доржо, хубсаһа тайлажа үлгэ үүдэндэ, сула тракторай тоһон болошонхой гү даа, үнэр гутана, шүлэ улсахаш», - гэхэдэнь, Түмэнэй эжи Волода баабай хоёр «Дуулыта, дунда абагайн хусын хорёо соо шонго ороод, үүдэн доогуурнь орохо гэжэ байһанаа, намай хараад, хорой дээгүүрнь харайжа гараад, Хотогорой голоомонной һүри тээшэ гүйшэбэл», - гэхэдэнь, гэртэ байгааһад Галсамагатая булта гурбуулаа ухаа алдажа һүхирэлдэжэрхибэд. «Юугээ хэлэбэ гэгшэбши, Доржо» гэддэжэ байтарнай. Ондорёон Сэрма газараа хахад мэдээтэй юумэ гүйжэ ороод, «Галсама, үнэһини шонгодо барюулань ха даа, би өөрынгөө үнэе хашараг буруу хоёртойнь шини хашарагтайгаар Хотогорой голоомонной һүридэ байтарнь туужа асарбаб. Галсама, шини үнээн һүри тойрожо гүйгөөд, яшье ержэ үгөөгүй. Галсама, шамда хэлээ хамнайб даа, мүнөө һаяхана эндэ үхэрнүүдыг туугаад ержэ ябатарни, манай гүүртэ тээһээ шонго гараад, Хотогорой голоомонной һүри тээшэ гүйшэбэ, хойулан үхэрнүүдэ бэдэрэе» гэжэ хэлэхэдэнь, «Харэ хари, хэлээ нэлши даа, ямар муу дүрэм татажа ошоддоогүй нэм биб, үйлөө харлаһан, шонын аманда орохо

эрлигээ татаһан мал гэгшэб», - гэжэ гэмэршэхэдэнь, Жамбал үбгэн Потёолой Галсамаада хандажа, «Зай, гэмэржэ байлтагүй харуулайнгаа арбан зургаанай дробовик түргэн үгэлши даа. Сэрма, моринийнгоо эмээл абаагүйши?», - гэжэ Жамбал үбгэнэй асуухадань, дэшээд байһан Сэрмагай хэлэхэдэнь, Жамбал нэгэ хэды секунда бодоһото болоһоной һүүлээр «Зай, Доржо, намтай Сэрмагай хэртэ һундадаа, Хотогорой һүри ошоддохо болоо гэгшэб, эрэ хүн гэгшэ гүбши даа, Галсама, үнэһини шонын нэе зулаадаһан болохогүйн түлөө яараха хэрэгтэй», - гээд, юундэшьеб ута аргамжа абаба. Маанарай голоомонной һүрин хажууда гүйлгэдэжэ эрэхэдэнь, Потёолой Галсамагай улаа эрэгшэ үнээн һарайшанхай, дээрнэ һарын сагаанда нэгэ боро юумэ үрбэгэнэжэ байтараа. Жамбал үбгэнэй буугаа абатарнь, һүрин саагуур зурагад гээд, үгы болошобо. Бидэ моринһоо буубабди. Галсамагай улаан эрэгшэн голоомонной һүри уруу хойтоороо гүдэрээд шонотой нилээд удаан тэмсээ хэбэртэй, самья хүүрэ татууланхай хэбтэбэ. Үшөө амиды байхадань, Жамбал шорангада һуйбадаһан хүхээ гаргажа, духадань хэды дахин лус-лус сохижо, амиень таһалба. Тийгээд намда «Аргамжа асара» гэжэ захирхадань, эмээлэй ганзага уяатай байһан аргамжа асархадань. Жамбал үбгэн эбэрһэнь эгэлдэрээд, «Морёо һүридөө саашан нэгэ хэды хүтлээ» - гэхэдэнь, хүрөө гэтэрн хүтлэжэ, һүриһөө арба гү, арбан таба гү алхам морёороо жүдхүүлжэ, холо болгобобди. Һүүлээрн Жамбал үбгэмни хоолойнь отолжо, шуһынь гаргажа гэхэдэ, яраһандаа ушаагай хажууда гар тармуурай хуһан шүдэнүүдыг дархалжа һууһан газартаа хутагаа мартаһан байжа, һүхөөрөө хоолойнь отолжо сабшажа байжа, шуһынь гаргажа, нилээн сээжэ үбсүүнь даража, нидхэржэ байжа, шуһынь гаргаһанай һүүлдэ Жамбал үбгэн намайгаа «Энэ морёо унаад, Хотогоройнгоо гүүртэ яба», - гээб. «Үгөөгүүр эртэ мори тэргэлээд ерхэ гэжэ хонишон һамгадтаа хэлээрэй. Би голоомонной һүри соо гульдиржа хоргодоод, шонье манажа хонохомни. Картечээр шэгнэһэн хоёр арбан зургаанай патронуудтайб, энэ хоёрни боро дээрмэшэдэ зүб байха», - гэхэдэнь, би Сэрмагай хээрээр гүйлгэжэ эрэхэдэнь, дунда абагай эрнхэй байба. Хэнэйшье унтаагүй байхадань, би Жамбал үбгэнэй ябаһан ябадалаа хуу хөөрөөд, эдээддэһэнгээ һүүлээр, урда һүнинн унтангүйгөөр тракторайнгаа подшиниуудта подтяжжа хэжэ хоноһон хадаа «нөөлэн бүхэдэ» диндэжэ, һуумганһаа унтажа эхилхэдэ, дунда абагайнми дэбидхэр заһажа, «Унтажа амара» гээб. Үгөөдэринь нэрхэдэм, Жамбал үбгэн тэрэ шонье барихан, үхэрэйнь нэе дээрэ буудажа алаһан байжа, Потёолой Галсама мори тэргэлжэ, Жамбал үбгэнэе гурбуулан тэрэ барюулаһан үнэсөн, алуулаһан шонотойгоорнь тэргэдэ арай гэжэ ашажа, Хотогорой гүүртэ асаранһа бэлэйбди. АВТОРАЙ зураг.

- Профессия-репортёр 3.00 «Сегодня» 3.20 Вкусные истории 3.30 Приключения Мушкетеры двадцать лет спустя 5.00 «Сегодня» 5.05 К чему приводит принцип доминанты? 5.40 Криминал 7.00 «Сегодня» 7.25 Детективный сюжет Буржуазные революции 8.35 Боевик «Рок» 2 серия 9.35 Криминал 10.00 «Сегодня» 10.25 Серил «Улицы нарей», 42 серия «Яке» 1.25 Детективный сюжет Буржуазные революции 2.35 Криминал 3.00 «Сегодня» 3.40 Игра на выживание (США), 6 серия 3.55 Серил «Улицы нарей»: «Сердце не знает чужбину» 1.30 «О, счастье» 2.05 Триллер «Рок» 1.50 Паутина 2.00 Новости СТВ 2.35 Смотрите! 2.50 Детективный сюжет в прятки 3.00 Т/с «Зена - королева воинов» 3.00 Т/с «Чудеса» 3.30 Сделай мне предложение 3.00 Т/с «Заочная комедия на вылет» 3.30 Т/с «Дантес» 3.00 Ток-шоу «Особняк» 3.00 Кино на СТВ «Бовник» 4.40 Утро Бурятии 4.00 «Сегодня» 4.10 Утро на НТВ 4.30 «Сегодня» 4.35 Утро на НТВ 4.00 «Сегодня» 4.10 Утро на НТВ 4.30 «Сегодня» 4.00 Утро на НТВ 4.50 «Полицейский» 5.55 Погода на Бурятии 6.00 «Сегодня» 6.20 Чистосердечный разговор 6.50 «Шоу Елены» 7.40 Африканское приключение 7.00 «Сегодня» 7.15 Приключения мушкетеры двадцать лет спустя 7.40 «Сегодня» 7.05 Компромат: кто есть кто? 7.40 Криминал 7.00 «Сегодня» 7.25 Детективный сюжет Буржуазные революции 8.35 Боевик «Рок» 2 серия 9.35 Криминал 10.00 «Сегодня» 10.25 Серил «Улицы нарей», 43 серия «Яке» 1.25 Детективный сюжет Буржуазные революции 2.35 Криминал 3.00 «Сегодня» 3.40 Игра на выживание (США), 7 серия 3.55 Серил «Улицы нарей»: «Смелый не знает чужбину» 1.30 «О, счастье» 2.05 Триллер «Рок» 2.05 Кюма

Тибетские ученые ламы утверждают, что Субурган - пирамида воспринимает облагораживающие лучи космоса. Идет особая, космическая энергия, несущая таинственные знаки. По этому знаку рождаются таланты и гении, излечиваются люди от разных недугов, оказывается положительное воздействие, в частности, на человека в отдельности и, в целом, на окружающую среду.

Об этой энергии Великий Гений России К.Э. Циолковский писал, что источником информации является биоэнергетическое, информационное поле земли. Это поле формировалось на основе тонкой материи (душ) отживших людей за все время существования человечества. Это есть космический разум. Согласно буддийскому учению существуют чистые земли как Тушита, Гандан, Диважан, Шамбала, где перерождаются бывшие праведники - земляне, с которыми наша планета Земля держит связь через космос.

иначе, как «Баян Ворошилов». Почет и уважение снискал председатель этого колхоза Мижит Батоев - активный деятель нового советского строя. Он состоял в составе делегации передовиков Бурятии, собравшейся в Москву на прием в Кремле с участием руководителей партии и правительства. Первый секретарь Бур.обкома РКП(б) М.Н.Ербанов возлагал на него большие надежды и готовил к приветственной речи.

Е это самое время в начале 1936 года местные активисты разгромили все три субургана своего улуса, сравняли их с землей, обломками забросали дорожные канавы.

органов власти, обелся. Еще накануне громила субурганы туберкулеза, истощив кровь. Фамилию надобности.

Дела колхозные убыль, осталась слава. Мимо некоторых пройти невозможно несчастные случаи аварии со смертельными исходами, суицид, временная смерть явления достигли апогея в 1990-1991. Отчаявшиеся сельчане ласили из Улан-Удэ святого перерожденца Лодой Римпоче

СУБУРГАН В СУДЬБЕ УЛУСА

Также очень важным является такое буддийское понятие как «Буянай далай» - океан благоденствий, в который ежесекундно капает капельками каждая прочитанная человеком молитва, усиливая биоэнергетическое поле Земли. Все это есть тот же самый космический разум. Субурган под воздействием космических лучей создает собственное силовое поле. Таким образом он является транслятором этой космической энергии. Энергия эта явная, осязаемая, а не какая-нибудь теоретическая, тем более не фантастическая. Современные ученые стали извлекать практическую пользу из этой энергии. Чешский изобретатель Карел Дрбал построил пирамиду - точную копию пирамиды Хеопса в миниатюре. Внутри этой пирамиды поместил кашицу микроорганизмами воду, которая через некоторое время освободилась от них и стала абсолютной чистой. Помещенные в нее скоропортящиеся продукты долго оставались свежими. И даже затачивалась безопасная бритва. И ученый Карел Дрбал за это получил патент как научное открытие. Опытным путем установлено: в любом доме, на любом земельном участке есть пятячки размером полметра на полметра, губительно действующие на организм. Если поставить на такое место Субурган-пирамиду, «проклятый пятячок» исчезнет. Или возьмем другой пример, о котором рассказано в журнале «Эхо планеты» №29 от VI.1991 года. Индийский ученый-окультист Чандра Пану Сатпатки лечит психически больных, поместив их в пирамиду. Учтявая такое благотворное влияние пирамиды, крыши многих храмов имеют такую форму.

Не случайной является поза ног тибетских лам, называемая позой лотоса. Человек таким образом принимает форму пирамиды во время медитации, стремясь получить энергию из космоса. Отсюда остроконечные головные уборы у лам - зонхивистов. Вот, другой интересный вопрос: откуда у бурят взялась пирамидальная шапка-малгай, ныне напрочь отвергнутая

современной модой? Может, этот «малгай» имел какое-то отношение к «серому веществу» нашей бурятской «башки», обычно имеющей 59-й, 60-й размер. Право, стоит подумать!

Мы люди, воспитанные материалистической идеологией, воспринять сказанное, как истину, едва ли сможем. Для убедительности возьмем, к примеру, старинный Урда-Агинский улус Агинского округа, в судьбе которого сыграл немаловажную роль субурган. В Урда-Аге проживали, в основном, буряты хубдутского рода. Имели своего старшину-зайсана. Название улуса менялось: был одно время сомоном, в советское время сельсоветом, колхозом и первым участком колхоза им. Чапаева. Вот об этом участке-улусе пойдет речь.

Во второй половине XIX века и в начале XX века в Урда-Аге были сооружены в разное время три субургана. По старинным бурятским поверьям улус должен был быть благодатным и счастливым. Так и было до поры до времени. Обычно в степных улусах не было никаких субурганов, а тут целых три. В те времена Урда-Ага славилась знатными, талантливыми людьми. Урда-агинец Яндак тайша правил всеми восемью родами Южной Хори, то бишь, нынешним Агинским округом. Главую Хубдутского рода был Данжинов Сокто. Его внук Банзаракин Дашидондок окончил Московский педагогический институт им. Шанявского, работал учителем приходской школы в с.Агинском. Славился по всей Агинской степи Тумаа ноен - Очиров Норбо-Жамбал. Он своих сыновей обучал на коммерческом факультете Петербургского университета. Старший сын Цырен-Жаб служил в разных должностях Степной думы и Агинской волости, Самбу стал купцом, то ли первой, то ли второй гильдии, снабжал мясом военных Иркутского генерал-губернаторства, младший сын Бала подвизался в ком-

мерческих службах КРЖД. И внук Ринчиндоржи Цыренжалов преуспевал в коммерческих делах с золотопромышленниками, осуществлял перевоз, доставку оборудования,

Субурган под воздействием космических лучей создает собственное силовое поле. Таким образом он является транслятором этой космической энергии.

материалов и продуктов питания в прииски таежных глубин Приамурья и Южной Якутии. Для этой цели он из агинских бурят организовал бригаду. Их верблюдный караван достигал до Нерюнгри.

Сын простолюдина Монтуева Цыбика, окончив Петербургский университет, совершил всемирно известное путешествие в Тибет. Последствием стал профессором, знаменитым ученым - востоковедом Гомбожапом Цыбиковым. Сын Яндак тайши Лодон Янданов был знаменитым в свое время юристом. Говорят, он знал в совершенстве имперский процессуальный кодекс и уложение степных инородческих законов. Отличался красноречием и выигрывал некоторые спорные дела в пользу Агинской Степной думы. Немало было выпускников Читинской гимназии. В своем улусе и в степной Аге на видном месте были Соктоев Манзарагша, Дубшинов Шонбон, Малаханов Шагдар и Шагдаров Дугар. Сын последнего Шойжилодой был главным мастером при строительстве большого Субургана в Агинском дацане в 1928-29гг. При советской власти урда-агинец Ранданов Батомунку был председателем ЦИК Бурятской АССР, а Ринчиков Базар - главным редактором газеты «Буряад үнэн». Славился по всей Аге урда-агинский колхоз им. Ворошилова, называли не

делая небольшое отступление, должен сказать, что в 1995 году я познакомился с ученым ламой из Рнутренней Монголии Гэлэг-Нимой. Он стал знатоком строительства субурганов, обучаясь в Тибетском монастыре Лавран. По его словам, когда освящают (арамнайла) новый субурган, в его срогчине (сердцевине, заполненной отпечатками мантр) чувствуется пульс, с этого момента субурган входит в ведение божественных сил и начинает выполнять свою миссию. Поэтому любое пренебрежительное отношение, нанесение какого-либо вреда, тем более разрушение категорически противопоказано и опасно.

Из данного улуса много невинных были арестованы, сосланы и расстреляны, в том числе Б.М.Ранданов, Б.Ринчиков. Число репрессированных сравнялось с количеством погибших урда-агинцев в самые кровавые 1942-1943 годы в Великой Отечественной войне, коих было 37 человек. На сегодня прямых потомков вышеперечисленных знаменитостей никого почти не осталось. Печально отразились на их судьбах великие революционные катаклизмы: некоторые эмигрировали, многих раскулачили, оставшихся добились в 1937-1938гг. Также на своей родине нет прямых потомков посмертного раскулаченного в 1931 году профессора Г.-Ж.Цыбикова. Через год после кончины знаменитого ученого была раскулачена его семья. Все конфисковано, дом передан школе, архив и книги разорены. Единственного его сына арестовали в 1938 году. Осталась его дочь. Ее дети проживают в Могойтуйском районе. Могу точно подтвердить, что никаких выдающихся личностей из этого улуса с 1936 по 1996 годы не было. Нет сколько-нибудь известных урда-агинских артистов, художников, поэтов, писателей и ученых. Людей, выдвинувшихся на руководящие посты в вышестоящих

Состоялись большие со стечением мнорующих. Его вынужденность наказал субурган и указал заложения. Так был в 1995 году субургана «Гомон». При возведении субургана высветилась золотая дневную моральную однажды узрел, агинцы когда-то осверкнули свою святыню. Узнав о субурганах, он попросил разрешения основания разуть святынь извлечь ее сун, перенести место или постройки большой субурган. Этих пор лежит во дворах сельчанина. Римпоче раз напомнил, что достать этот шун и у прислушаться к словам высокочтимого человека. В книге «Еши-Лодой Римпоче»

Розникает вопрос: зывает ли какое-то жительное воздействие возведенный в 1995 «Даша-Гомон». Пусть дадут ответ те, кто Ермени-то прошло Р. Урда-Аге самими дарными поклонниками субургана «Даша-Гомон» являются дети и внуки Отмечаю знаменательную своей жизни, как день уход на службу в особенно перед город попытаться поступлении в ВУЗ люди совершают горю по солнцу), поклонно мысленно просят удачи.

Еся надежда на молодежь, возможной чистой душой и сойдут по иному пути, и со временем преодолеть моральный климат родного улуса. Я не расчет старческое типа «Сегодняшний пошла никудышная». испокон веков, евремен до рождения Будем надеяться лучше.

АГАМНАЙ НАНГИН
 Онон, Ага, олон голнуудтай
 Орьёл хада, тала гүбээнүүд,
 Орон дэлхийн хэшэг үршөөлтэй
 Омог найдал, энхэ байдалтай.
 Асари дайдын элшэтай
 Агамнай нангин хэргээрэй,
 Алхана уулын гэнзэтай
 Арагнай давшан дэгжээрэй.
 Сэргэ нарһан, Зэмхэ, Үрэмнай
 Сэдьхэл, богдол солым үлгыдөө,
 Эхин жаргал эршэ хүсөөрнай
 Эжэл гурбан аймаг зангыатай.
 Асари дайдын элшэтай
 Агамнай нангин хэргээрэй,
 Алхана уулын гэнзэтай
 Арагнай давшан дэгжээрэй.
 Табан хушуун түшэг малаараа
 Түрэл газар үлзы заяагаа,
 Найман эсэгэ уг зууурнай
 Наран найжа мүнхэ харгытай.

Асари дайдын элшэтай
 Агамнай нангин хэргээрэй,
 Алхана уулын гэнзэтай
 Арагнай давшан дэгжээрэй.

ЭХЭ НЮТАГ

Эхын нангин сэдьхэл мэтээр
 Эльгэ зурхым жэгнэн байдаг
 Эртын дуунай хонгёо элээр
 Эльбэн дуудал түрэл нютаг.
 Эршэ хүсьем зангыатша
 Энхэ таладаа үлзытэйб,
 Энэ наһьем заяагша
 Эхэ нютагтаа жаргалтайб.
 Дэлхийн үргэн энгэр дайгаар
 Дэльбэ сэсэг наджан сайдаг,
 Дэлгэр дуулим хүдөө намай
 Дэлгэн, дуугаар угтан байдаг.
 Эршэ хүсьем зангыатша
 Энхэ таладаа үлзытэйб,

Энэ наһьем заяагша
 Эхэ нютагтаа жаргалтайб.
 Холын зүргэ харгы дамжааг,
 Ходо мэндэ эрбэн байдаг.
 Хамаг үеын хүнүүд шамдаа
 Халуун дурраар нэнгэн найдаг.
 Эршэ хүсьем зангыатша
 Энхэ таладаа үлзытэйб,
 Энэ наһьем заяагша
 Эхэ нютагтаа жаргалтайб

АЛТАРГАНА СЭСЭГЛЭЭ

Ая гангын хангалтай
 Алхам залгаа дайгаарнай
 Алтаргана сэсэглээ,
 Арюн намжаа хэлбэлээ.
 Моригдой түбэрөө дууряһан
 Монгол, буряад таладаа
 Эшэ бүхэтэй алтаргана
 Энэл зангаа угтаарай.

Владислав ТУГД

Сая холын элшэтай
 Сабдаг хүдгөө байгалаар
 Сасагаадар шамайгаа
 Сарюун үглөө мэндэлхэйб.
 Моригдой түбэрөө дууряһан
 Монгол, буряад таладаа
 Эшэ бүхэтэй алтаргана
 Энэл зангаа угтаарай.
 Аян замай адистай
 Арбан сагаан буянгарнай
 Анхархажа харагдны,
 Агуу сагтаа халбарыш.
 Моригдой түбэрөө дууряһан
 Монгол, буряад таладаа
 Эшэ бүхэтэй алтаргана
 Энэл зангаа угтаарай.

Буряадай элитэ уран зохиолшо Барадий МУНГОНОВОЙ 80 жэлэй ойдо

«ХАЯАГУЙБ, ХАЯХАШЬЕГУЙБ!..»

Барадий Мункуевич Мунгонов тухай дурсалга бэшэхье Дарима хээтэйн хэлэхэд, энэ зохиолшые би хэр найн мэдэхэ байнаби гэжэ бодожо үзөөб. Саарна эрээлдэг болоһон сагнаа Барадий ахатание мэдэхэб гэе наа, худал ааб даа. Гэбшые 1950 ондо Улаан-Удын педуниверсида ороһон сагнаа хойшо нюур таниха болоһон байнаб. Залуу уран зохиолшодой III конференци гэрэл ондо зарлагдажа, Цэрэн Дандаров, Гэлэгма Доржиева (мүнөө Бадмаева) болон бусад хэдэн залуушуул уригдаһан золтой хэмди. Тиихэдэ түрүүшын конференциндэ хабаража, номтой боложо үрдихэн Чимит-Рэгзэн Намжилов, Дамба Жалсарев, Барадий Мунгонов, Даша-Дондок Гунзынов гэгшэдэе таниха болгодоо хэн. Тиигээдшые Барадий Мунгонов тэрэ үедэ «Буряад үнэн» ажаллажа байгаа. Тэндэ орохо-гархадаа, тэрэниие харадаг байгаа хэн бээб.

Саарһан дээрэ нэрэтэй боложо үрдихэн, хори гаража, гушанийнгаа хилэ гэгшэхэ гү, али алхажа үрдихэн үетэнэй хоорондоо харисахые ажарлажа хонирхогдоо бэлэй. «Үнэн тухай үгэ» гэжэ улаахан гадаргай номой автор Дамба Жалсарев 25-тай болоод ябаһан байдаг. Бури дайнай урда тээ бэшэжэ эхилхэн, олон тоото шүлэгүүдые, «Банзаровай лагбан» гэжэ поэма, «Гвардеец» гэжэ поэма бардууһан Чимит Цыдендамбаев 32-той ябаа.

Зай, Бараади, нугаһааа гудда гүш даа, али нуурные гү? - гэжэ туранхайшые бэшэ, тарганшые бэшэ, хаһатай үндэр бээтэй, буржад гэрэн хара үнэтэй, хара түхэрэнэ хүрэтэй шэлэйнгээ саанаһаа энеэбхи-лэнги нюдоороо шэртэн Барадий Мунгоновтой гарые бариха байһан Чимит ахатание эдеэр ханадаги. «Түрүүшын нугаһан» гэрэн Рассказыные энэ шог егтоороо Чимит ахатан хануулаа гэжэ би һүүдэднэй ойлогоо хэм.

Нугаһанай шүлэ халбага-дахаа манайда ошооройгы даа, - гэжэ Барадий Мунгонов дабхаряатаһан нюдоороо баһал энеэбхилээд, шэлэйнгээ саанаһаа шэртэн, һөөлдэнгишгэр хоолойгоор харюусаа бэлэй. Фронтод хүндөөр шархатажа, тиимээр дуугардаг болоһон тухайдан Цэрэн Дандаров Гэлэгма бидэ хоёрто ойлгуулаа агша хэн. Цэрэн (нютагдаа, үетэн соогоо Сэнгээ гэжэ нэрэтэй юм хэн) Дандаров манда орходоо шуран, нюураамгай, уран зохиолшодтой бэлээр харилсаха, тэдэн тухай хамаг һонин хуу мэдэнхэй ябадаг бэлэй.

Барадий Мунгонов үнэн дээрэ үсоон үгэтэй, али түбһэн юмэ шаһадаггүй хүн гэжэ намда харадагша хэн. Магад, дүгынгоо зоной дунда хоорүү - дуурууршые байһан юм аалам даа.

«Харьялан урдаа Хөлгомнай» гэжэ роман бэшэһениинь тэрэнэй зохиохы замда үндэр лэ шата болоо хааб даа. Нэрэн хэдэн удаа нэлэгдэһэн байгаа ха: «Харьялан урдаа Хүсоо-гэмнай» гэрэн нэрэтэйгээр томохон хэнэгэй «Буряад үнэн» толилогдоһые ханагшаб. Нүүлшынь нэрэ тон лэ зүб байгаа. Олондо мэдээжэ бэшэ Хүсоотэ горхондо орходоо Хөлго мурэн уташые: Шэтын областиин Сагсын нуурһаа эхилэ абаад, хэдэн зуугаад модондо урдажа, Сэлэнгэдэ шудхадаг байна ха юм. Энэ мурэнэй нэрэе Шэтын областиин томо район зүүдэг.

Энэ романай буряад хэлэн дээрэ «Байгал» журналда гаража байхада, хүдоогэй уншагшад хүлээжэ ядадаг юм хэн. Ород хэлэндээр оршуулагдажа, баһал «Байгалда», удаань Москвада ном боложо гараа, «Роман-газетэдэ» барлагдаа. Эндэ би нэгэ ушар тухай тогтохоо хананаб. Олоной дунда суурхажа эхилхэн энэ романие «Байгал» журналай редколлекти Ленинскэ бэлэй гү, али СССР-эй Гүрэнэй шанда зууршалһан юм. Тэрэ үеын газетэндэ энэ роман тухай статьсянуудшые барлагдаа.

Гэбшые уран зохиолшодой элжээтэ сьезд дээрэ ахамад редакторынь - А.А.Бальбуров үндэр өндөрһээ үгэ хэлэхэдэ, энэ романие гарта-хултоороо заһаабди, тиигээд лэ найн бүтээл болоо, энэ дүршэлөө бидэ саашан үргэлжэлүүлэхэдэ гэжэ жабжаараа хоһоо буратар мэдүүлхэн юм. «Эй даа, шанда хүртэхэ харгыдань шангахан хаалта табигдаба хаш даа», - гэжэ ханаһаар нуутарни, СССР-эй Уран зохиолшодой холбоһоноо тусхай тудоолэгшэ боложо эрээд, сьездын хүдэлмэрид хабаража байһан уран зохиол шэнжэлэгшэ, шүүмжэлэгшэ А.Д.Романенко үгэ хэлэхэдэ: «Би гайханам, Хэрбээ «Харьялан урдаа Хөлгомнай» гэрэн роман коллективэй зохиол юм наа, үндэр ехэ шанда яагаад зууршалагдаа юм? Хэндэ шан олгогдохо болоһон? Авторта гү, али «Байгал» журналда гү?» - гэжэ асуугаа бэлэй. Африкан Бальбуровой юундэ тиимэ жэгтэйгээр үгэ хэлэхые би мүнөө хүртээр гайхадагби...

1960 ондо би Яруунын аймагай Иисэнгэнэ хургуулида завучаар ажаллажа байгааб. Иисэнгын хүдоогэй библио-текые даагша байһан Чимит Очировна Номтоева намда эрээд: - Та Барадий Мунгоновые танихатга? - гэб. - Таниха. - Тэрэ зохиолшые урижа, романаарнь уншагшаддай конференци хээл, - гэжэ дурадахаба.

Болонол ааб даа, - гэбэб. Тиигээд Чимит Очировна бидэ хоёр бэшгэ зохиолшо, тэрэнээ Улаан-Удэ руу ябуулба гэшээбди.

Бэшгегемнай абанаһаа дуулгаһан харюушые уран зохиолшоо абтаагүй, заһан болзортомнай автор эрээшьегүй. Бүхы «борбоосгойнууд» минии тархи руу буугаал хааб даа. Чимит Очировна бидэ хоёр бэлэхэлэй горитгой хүдэлмэри хэһэн, үсоохэн ном, «Байгал» журналда гараһан вариантнуудынь зондо хубаажа уншууһан байгаабди.

1961 оной хабарай эхээр Эгэтын-Адагта шэнэ ёһоной Сагаалган сонсохогдожо, олон уран зохиолшо, тэрэ тоодо Барадий Мунгонов эрэлсэһэн байгаа.

Би сүлоогүйдэжэ, тэрэ хэмжээ ябуулгада ошоогүй хэм. Нэгэтэ хэрэгээрэ Нархата эрээд ябатараа, үйсэдэ Барадий Мункуевичтай уулзашаба гэшээб.

- Мэндэ! Та хаанаһаа ябанат? - гэжэ гайхааб.

- Улаан-Удэһоо... гэлтэй... Эгэтын-Адагта.

- Хайһаа зоробта?

- Иисэнгэ ошожо ябанаб.

- Юундэ?

- Уншагшаддай конференцидэ

- Тээд заагдаһан болзортоо юундэ эрээгүйбта? Бэшгэ абаа хэн гүт?

- Абаа.

- Харюу юундэ бэшгэ-гүйбта?..

Би аха нүхэртоо ээмэрхэбэ даа: конференцидэ бэлдэһэн хүнүүднай үрин-тарин үгы болоһоо юм бэшэ гү? Үглоһөнэй автобусоор гэнтэ ороһон саһан мэтээр буухаданнай, юуныше бэлэн бэшэ байха...

Гэбшые Барадий Мункуевичые дахуулжа, эсэгэндэ абашажа танилсуулаад:

- Энэ айлшание хонуулагты. Үглоогүүр Иисэнгын автобусто эльгээгээрйгытэ, - гэжэ заабари үгөөд, оороо Цырендоржий Жанчипович Жалсановайда эрээжэ хоһонх хүм.

Үглоогүүр автобусто арайхан үрдижэ ошоходом, Барадий Мункуевич үни эрээд, «Улаан-Удэ - Нархата - Романовка» гэрэн маршруттай автобус соо урууруу хуури эзэлэнхэй хууба.

Иисэнгэдэ хүрэмсоороо, айлшана дахуулаад, хургуули руу абаашааб. Хургуулийн директор Цырендоржи Эрдэнеевич Шагдаровтай танилсуулаад, ушар удхыень ойлгуулжа үгөөд, телефоноор Чимит Очировнае оложо ядахадаа, үхибүү эльгээбэб. Дүрбэдэхи хэһээ ябажа байһан байгаа. Нэгэдэхи халаанда хурадаг бүхы хурагшадаа хургуулийн уужам коридор соо суглуулаад, уран зохиолшо, фронтовик, «Харьялан урдаа Хөлгомнай» гэрэн роман бэшэһэн Барадий Мункуевич Мунгоновтой уулзалаа болоһон гэжэ сонсохогдобо.

Үхибүүд! Шэмээгүй зогсогты! Айлашмай дайнда хүндөөр шархатаһан, шангаар дуугаржа шадахагүй, - гэжэ зандаһан хадаг хэлээ хэм. Тэрэ үдэр уран зохиолшые шагнажа байһан үхибүүдэй эгээл ахануудын 1946 оной (жэшэнь, уран зохиолшо, журналист Эдуард (Шулуун-Дугар) Будаев (тэрэ үедэ Дансаранов), эгээл багануудын 1954 оной хэн. Жэшэнь, Галина Шойдагбаева Г-дэхи класста хуража ябаа. Амиды уран зохиолшые анха түрүүнээ хараһан үхибүүд яһала номгоноор зогсожо, анхаралгайгаар айлшана шагнаа бэлэй даа.

Минии дуудууһан Чимит Очировна шумууһан орожо эрээд, айлашантаяа танилсаба. Тиигээд үдэһын б сагта клуб соо хүүтэдэй киносеансын эхилхын урда гээ уулзалга-конференци хээжэ гэжэ хэлсэбэбди. Түрүүн бэлдэһэн хүнүүдээ олохо, маргаһан юумыень хануулха гэжэ библиотечкарай гаража ошоо хэн.

«Уран зохиолшо Барадий Мунгоновтой уулзалга, «Харьялан урдаа Хөлгомнай» гэжэ романаарнь уншагшаддай конференци клуб соо үдэһын б сагта болохо» гэрэн сонсохоһоноо үйлсоор хадагдаһан, энээн тухай гэртэхидэри дуулгахыень үхибүүдэ даабари үгтэһэн байгаа.

Үдэһын б сагта нилээдгүй олон зон клубта суглаараа хэн. Сагаан эхуанай наана, түрүүшын зэргэдэ үрхүишадэй гуша урдахана улаан бүдөөр ху-шагдаһан стол табигдаба. Библиотечкарай Чимит Очировна Номтоева бидэ хоёр столой саана хуури эзэлэбди. Зоной дунда хууһан уран зохиолшые олоной алыга ташалга доро урижа, тэг дундаа хуулгабабди.

Тэрэ уулзалгын болоһоор 41 жэл үнгэрөө, олон юумэн мартагдаа юм ааб даа. Гэбшые «шэнэһэнэй оёор» гэлсүүдэг

Иисэнгэдэ уран зохиолшо айлашадтай бэшэ хойнонь, Барадий хоороо зон абаашагнаа хэн, олон хүүгэдшые шуугаа зохиолшо Барадий зохиохы зам тухай үгэбэб. Библиотечкарай тухайдань ханан Роман дээрэ тухайдаа автор тэрэниинь уншаа хэлээбэ.

- Ширабон, Бүмоод... гээд хурадаа олоно. Эдэнай бүр абаһан гү, али гэрэ - гэжэ хэншые үгэбэб.

Буряад орон соо гээшэ. Минии олон нутаг үсоон бэлэ отаранууд дээрэ нутагай аңгуушары соогуур гэгшэхэдэ хоёрлэдэхэ хэмээхэн матери даа. Үнгэрөөшэ да Мухар-Сагаан заяатай хүнүүдэ бии болоо. Бүмөө олон байха. Шинэ хуудэбэрхилгээд ааб даа, - гэжэ хоноор харюусаа.

1960 ондо Буряадаһан номой гараһан хүрээ хальһатан ном мундаг дээрэ бүхэ хуури Уноохи ков бэлдэхэли болохо гар дамжажа яба уншагдаһан байда болоһоноо аа гүшэ зобон, библиотечка хүсэжэ, һөргөншэ агша. Номойм хахараашыгүи һэ зүдэрхэн шарайга шэнги, гадаргы болонхой байгаа.

Мункуевичай ош хаяхана бусаһан, нимгэн хальһан да гое үзэгүүдээр «Хая» гэжэ үгэ байгаа. Тэрэ үгэ бэшэһые мэдэхын Манайда эрээд, романа иража б һүүдэднэй хара зохиолшыен халда урдан «Бу» гэжэ (тийхэдэнь «Бу ха юм), «Б.Мункуевичай хургуулида татаад, тэрэ үгэ «Иисэнгэ, 1961 ондо гэжэ бэшэһэн үгэ зураад) «Сагаалган үзэ хагиһан халда байгаа хэн.

Барадий Мункуевич мэндэ ябаа хаа: «Хаяагүйб, хаяхашы мэдүүлхэ бэлэйб.

Цырендулама Д...

Рассказууд Барадий МУНГОНОВ

ТҮРҮҮШЫН НУГАҺАН

Энэ нуурые Улаан элһэнэй нуур гэжэ дэми нэрлээгүй юм. Үнэхөөрөөнь, улаан шара элһэн малгайтай набтаршаг добоһоод гэрэниие гурбан тэһэншэ - баруун, хойто ба зүүн талаһаань хүрээлэнхэн. Урда хажууһаа эрьень набтар аад, ходо уһа намагтай байдаг. Нуурай захар хула ожорһон ургашанхай. Зүүн хажуудань, эрье доогуур булэг оургаһа һөөгүүд багахан газарта бөөгнэрэн харлана.

Энэ нуур түрүүшээр ульбаагана гэжэ улаахан нэрлээтэй, тэжэгэр ехэ гэдэһэтэй, жэжэһэнүүд эгэһатэй аад, һүүдээ үшөө халбага тоодойтой болоо бэлэй. Бури һаянай ондатрууд бии боложо, заганаһууд шэнэ хүршэнэртэй болоо юм. Тээд хахуулидахада, ульбаагана, халбага тоодойнуудай ямар абааштайгаар татадаг, ямар бэрхээр «мэхэлжэ», улаан хорхоймпей эдидэг тухайн хөөррэхээ хананагүйб. Харин энэ нуур дээрэһээ түрүүшынгээ нугаһа яагаад алаһан тухайгаа, үмдэ-

нэйнгөө сооротор мүлхилхэн, хабарай мүлхилхэн хүйтэн уһа ойһон тухайгаа хөөрхэмни. Юундэб гэхэдэ, түрүүшын нугаһа, түрүүшын ехэ олзо барһан тиимэ түбэгтэй аад, шуналтай, тиимэ бэрхшээлтэй аад, баяртай үдэрин оройдоошые мартагдадаггүй.

Баабай намайе одоошые буу барихаар болоо гэжэ шиндээд, шэб шиндээд буу абажа үгөө хэн. Баярлаһан гэгшэмни аргагүй. Бодоод үзэнт, энэһөнээ хойшо өөрын буутай болообди. Тэрэни арбан зургаадахи калибрай, нэгэ аматай, нугардаг буу хэн. Сэмгэниинь ялагар хара, хүрзэн шаб шарахан. Эгээл нимэ буутай болохооо үнийнөө хойшо хүсгэнэ бэлэйб. Тээд «Доржо, ши үшөө багаш. Хүлээд гэ, ехэ болоходооши заал наа абахабди» гэжэ баабайни

хэлээдэ байгаа. Тиигээд нугаһа, хэрмэ агнахадаа, намайе ходо дахуулааг хэн. Ниндэжэ ябаһан нугаһа баабайнгаа буудажа унагаахадань, ехэл гайхатша, «өөрөө буутай болоходоо нимээр буудажа хураха ха гүб?» гэжэ ханатша бэлэйб. Харин мүнөө одоошые буутай болооб даа...

Шара туулин патроннуудаа һомолоод, саһа, мүлхилхэнэй хайлажа, уһа голон урдахы тэшэ ядан хүлээбэб. Тээд тиимэшые удаан хүлээгдээгүй. Тэрэ жэл, юрэдөө, жэгтэй жэгдэ хабар боложо, нуур намагууд түргэн гэдээ, горхо голнууд хүхюун хонгөө дуугаа дуулаба. Тээһингэй хорой, पोһоод соогуурхи хужааг набтар газараар уһа таяаһан халбайгаа. Тэрэ зүгһөө, үдэшэ үглөөнэй бүрынхыгөөр һоно

боржонуудай томо томоор «га-га-га» гээдэхэнь, шүрхилнүүдэй «пин-пин» гэжэ нариханаар абаа гарадахань элхэн дуудана. Эдэ үдэрнүүдтэ хургуулидаа ошожо эрээд лэ уһа талаангуудые яһала зайхыса зайгааб даа, олоншые һомооо буудааб, олоншые нугаһа үргээгээб. Тээд дэми даа, нэгэтэшые нугаһа алаагүйб, үдэһын боро хараһаар хүлөө шэрэһээр гэртэ бусаһаб. Тиибэшые наа, үшөөл урмаа хухараагүйб, хухархашыгүи хэбэртэйб. Үдэһиндөө унтаридаа ороод, бодоогото болон удаан хэбтэнэб. Буугаа буруу һомолно гүб, буруугаар шагажа буудана гүб, марьяа шадаһагүй гүб гэжэ һэжэлэһэб. Али буумни муу байба гэһэн гү? Үгы даа, тиигээжэ ханажа яажа болохоб, би өөрөөл шадаһагүйб

эһотойб... Нэгэтэ үглөөтү үдэр тудажэ, ороно унтаһооб. Урда үдэр эһэлэн байгаа эрээд, хаяа сагаан байтарни форма хуршэ һүүдэг Балжима хамган орожо эрээд... Ээ, Доржи, һаяа хамган ябарань гүш? Долоон ябарань ошоо гээбди гэжэ үгэбэб. Саһа гартгад эрээд соо нугаһан гэжэ үгэбэб. Тиихэдэнь, доржа хэлээ юм байһа. «Эһотой эрээ хамган гэжэ ханан юрэдөө, - гэжэ Балжима эхтэйгээр хөөрөө соһооһон, нугаһан гэрэһаа байһан эһотой эрээд Балжима аһанан эдидэжэ байһан мартажархөөд хуураа... (Үргэлжэжэмань нуурта).

«Доброе утро»... «Сериял возвращаются»... «1-я часть»... «Детективное»... «Телеигра»... «Получил»... «Новая волна»... «10.00 РЕСТИ»... «Календарь»... «Патруль»... «ИСПОРТ»... «ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ»... «Птица»... «Собачье дело»... «Регимантас»... «Утиные»... «Субтитрами»... «Магмаев в»... «Замечательных»... «Опасные»... «Света неба»... «Светская программа»... «Телеигра»... «Французский поцелуй»... «Музыка»... «Вечность»... «Старый знакомый»... «Жизнь»... «Утро, страна!»... «Техника»... «Света»... «Самый дурацкий»... «Рокетный фильм»... «ВТК»... «Время. Мультфильм»... «Программа «Тамир»»... «Время Ранней»

16

«Доброе утро»
«Смерть и немного любви»
«Что хочет женщина»
«Экспертиза РТР»
«Афиша»
«Гросс Пойнт» (США)
«Вести»
«Вести-Спорт»
«Пуаро Агаты Кристи. Немой свидетель»
«Простые истины». Т/с
«Вести»
«Вести-Москва»
«Убийство на Ждановской». 1992 г.
«Суперпреступление»
«Лучшие матчи чемпионата мира по футболу 2002 г. Сборная Англии - сборная Бразилии. 1/4 финала»
«Т/с Дэвида Линча «Твин Пикс» (США)»

11.00 ВЕСТИ
11.10 «Сам себе режиссер»
12.00 Т/с «Возвращение Будулая»
13.00 ВЕСТИ
13.20 Т/с «Каменская». Фильм 6-й. «Смерть и немного любви». 2-я часть
14.25 «Что хочет женщина»
15.10 «Экспертиза РТР»
15.20 «Афиша»
15.30 Т/с «Гросс Пойнт» (США)
16.00 ВЕСТИ
16.20 ВЕСТИ-СПОРТ
16.25 Т/с «Пуаро Агаты Кристи. Немой свидетель»
18.20 «Простые истины». Т/с
19.00 ВЕСТИ

БГТРК

19.20 Детское время. М/ф
19.40 «Тайзан». Фольклорный ансамбль «Наян Наваа». Ч. 2
19.55 Гороскоп
20.00 «Сагай суурян». Инф-аналитическая программа
20.20 Прогноз погоды и рек-тайм
20.25 «Уянгян шрэ». Муз. программа
20.40 Присяган на верность
20.55 «Раше право». Ответы на вопросы телезрителей
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и зурхай РТР

РТР

22.00 ВЕСТИ
22.35 ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 Х/ф «Убийство на Ждановской». 1992 г.
00.35 Х/ф «Суперпреступление»
02.30 Лучшие матчи чемпионата мира по футболу 2002 г. Сборная Англии - сборная Бразилии. 1/4 финала
04.35 Т/с Дэвида Линча «Твин Пикс» (США)

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп. «Радар-спорт». Календарь работ от Кушнарера
08.30 М/с «Симба-футболист»
09.00 Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»
09.30 М/с «Руншпунш»
10.00 М/с «Инспектор Гаджет»

10.30 «24»
10.45 Мелодрама «Джон и Мэри»
13.00 «Лоск». Погода. Гороскоп
13.30 Д/с «Канал истории»: «Мерседес»
14.30 «24»
14.45 Д/ф «Тайная дипломатия. Германский отдел»
15.20 Т/с «Комнаты смерти»
16.35 М/с «Инспектор Гаджет»
17.05 М/с «Руншпунш»
17.30 Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»
18.00 Календарь работ от Кушнарера
18.20 Муз. поздравления
18.50 Т/с «Яго, темная страсть»
19.55 Д/ф «Удивительные люди»
20.25 Т/с «МЭШ»
20.55 Т/с «Комната смеха»
22.00 «Гриффины»
22.30 «Лоск». Погода. Гороскоп
23.00 Майк Майерс в пародийной комедии «Я женился на убийце с топором»
01.05 «Метро»
01.20 Музыкальный фильм Кена Расселла «Листомания»

Ариг Ус

08.00 Грани. Погода. Спорт
08.40 Жизнь без риска
08.45 Формула успеха
08.55 М/с «Гарфилд и его друзья». 9 с.
09.25 Сто чудес света: «Хитрый, как змея»
10.25 Т/с «Азбука любви», 3 с.
11.25 «Детектив Нэш Бриджес»: «Игра в прятки»
12.25 Автопрограмма «АБС»
12.30 Новости
12.35 Паулина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф «Табачный капитан»
Перерыв до 17.00
17.00 Публичные люди
17.25 Свободное время
17.30 М/с «Болек и Лелик»
17.40 Победоносный голос верующего
18.10 «Все о ребенке, начиная с пеленки»

18.25 Музыкальный подарок.
18.55 Т/с «Я покорю Манхэттен», 8 с.
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Т/с «Деньги», 16 с.
21.30 Женский журнал «Только ты»
22.05 Формула успеха
22.15 Р.Шукшин в х/ф «Золотой эшелон».
00.00 Новости. Спорт
00.35 Смотрите, кто пришел
00.55 Тушите свет
01.05 А.Абдулов и Ф.Неро в х/ф «Золото»

ОТБ

17.00 Т/с «Зена - королева воинов»
18.00 Т/с «Чудеса науки»
18.30 Скрытая камера
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в ответе»
20.30 Т/с «Фантастическая девушка»
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Полицейские и воры»
00.15 Кино на СТС: «Частный курорт»

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТР
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТР
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТР
08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТР
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТР
09.30 «Сегодня»
09.40 Утро на НТР
09.50 «Полицейские. Самое простое убийство». Острозажетный фильм
10.55 Погода на завтра
11.00 «Сегодня»
11.20 Андрей Миронов в комедии «Женитьба Фигаро», 1 серия
13.00 «Сегодня»

отдел рекламы 21-62-62

отдел рекламы

17

«Правда о птицах»
«Собачье дело»
«Соборная Евгения»
«Регимантас»
«Утиные»
«Субтитрами»
«Чуда»
«Беглец»
«Самые замечательные»
«Опасные»
«Концерт»
«Французский поцелуй»
«Музыка»
«Вечность»
«Старый знакомый»
«Утро, страна!»
«Техника»
«Самый дурацкий»
«Самый дурацкий»
«Мультифильм»
«Гамир»
«Время Рашеи»

18.25 Зурхай
18.30 Примите поздравления РТР
20.00 «Моя семья»
20.55 «Аншлаг»
22.00 ВЕСТИ
22.25 Х/ф «Ролк». 1994 г.
00.50 Михаил Пореченков и Анна Самохина в комедии «Колесо любви». 1994 г.
02.35 Футбол. Чемпионат России. «Ротор»(Ролгоград) - ЦСКА. 2-й тайм
03.25 Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1». Гран-при Венгрии. Квалификация
04.40 Т/с «Твин Пикс» (США)

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарера
08.15 Канал истории: «Мерседес»
09.15 «Р гостях у Тофика»
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
10.00 Fox Kids на REN TV. М/с «Ферма чудища»
10.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Русалочка»
11.00 М/с «Гриффины»
12.00 «Щедрое лото»
12.45 «Мир спорта глазами «Жиллетт»»
13.00 Т/с «Пароль - «Вечность»»
14.00 Д/ф «Удивительные люди»
14.30 «Лоск». Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарера
14.45 Мелодрама «Открытое сердце»
16.30 «Очевидец»
17.05 Муз. поздравления
18.00 Fox Kids на REN TV. М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
18.30 Календарь работ от Кушнарера
18.45 «Лоск». Погода. Гороскоп
18.55 Луи де Фюнес в комедии Жана Жиро «Большие каникулы»
20.55 Рэй Лиотта в гангстерском триллере «Пилигрим»
23.00 Футбол. «Сатурн-REN-TV» - «Уралан» (Элиста)
01.00 «24»
01.15 Т/с «Мутанты Икс»
02.15 Ночной муз. канал

Ариг Ус

09.00 Новости. Спорт. Погода
09.45 Х/ф «Белое солнце пустыни»

11.20 Формула успеха
11.30 М/с «Гарфилд и его друзья», 10 с.
11.55 Сто чудес света: «Корона континента»
12.55 Т/с «Азбука любви», 4 с.
13.55 «Новый век»
14.15 Паулина
14.25 Автопрограмма «АБС»
14.55 «Новый век»
16.00 Новости. Погода
16.25 «Путеводитель»
17.00 М/ф «Сестрички-привычки». «Тайна игрушек»
17.25 Жизнь в слове
17.55 «Болек и Лелик»
18.05 Музыкальный подарок
18.30 Пьер Ришар в комедии «Я ничего не знаю, но все скажу»
20.00 Новости. Погода
20.25 М.Боярский и Р.Гафт в детективе «Таможня»
21.50 Ток-шоу «Р нашу гавань заходили корабли»
23.00 Формула успеха
23.10 Спортивная программа «Стихий бая»
23.45 Муз. мозаика
00.00 Новости. Спорт. Погода
00.40 Триллер «Цепь»

ОТБ

10.00 Музыка на СТС

10.30 Улица Сезам
11.00 «Джунитор». Детский блок
11.30 Т/с «Пучини»
12.00 Т/с «Как дела у Мими?»
12.30 Т/с «Чак Финн»
13.00 Кино на СТС: «Охотники за древностями»
14.00 Т/с «Ройна с реальностью»
15.00 «Мировой реслинг»
16.00 Т/с «Зена - королева воинов»
17.00 Первое свидание
18.00 Т/с «Вашингтон, округ Колумбия»
19.00 Музыка на СТС
20.30 Осторожно, модерн-2
21.00 Кино на СТС: «Приключения молодого Индианы Джонса. Сладкозвучная песня любви»
22.00 Кино на СТС: «Смертельный вирус»
00.00 Осторожно, модерн-2
00.30 Кино на СТС: «Рертихвостики»

НТВ

07.45 Анонс дня
07.45 Детское утро на НТР. «Разбудите Леночку», «Леночка и виноград»
09.00 «Сегодня»
09.10 Музыкальная комедия «Роздушный извозчик»
10.25 Доктор Бранд. «Без рецепта»
11.00 «Сегодня»

Advertisement for 'РОШ СТРОЙ' (ROSH STROY) featuring various construction materials like paints, adhesives, and tiles. Includes contact information for branches in Tula and Moscow.

Воскресенье, 18

ОРТ

08.05 Сериал «Правда о птицах»
 09.00 Новости
 09.10 Служу России!
 09.40 Дисней-клуб: «Тимон и Пумба»
 10.05 Сериал «Собачье дело»
 11.00 Новости
 11.10 Непутевые заметки с Дм. Крыловым
 11.30 Пока все дома
 12.10 Спасатели. Экстренный вызов
 12.40 Х/ф «Им покоряется небо»
 14.35 Дисней-клуб: «Микки Маус и его друзья»
 15.00 Новости (с субтитрами)
 15.10 Живая природа. «Голубая бездна»
 16.05 Большие родители. Борис Чирков
 16.35 Сериал «Беглец»
 17.30 «Сами с усами»
 18.00 «Большой концерт»
 19.50 Х/ф «Терминатор»
 22.00 Время
 22.30 Комедия «Мужчина по вызову» (2000 г.)
 00.10 Линия кино. Стив Маккуин в остросюжетном фильме «Канонерка»

ОРТ

08.35 Х/ф «Ритя Глушаков - друг апачей». 1983 г.
 09.50 Т/с «Повелитель зверей»
 10.45 Прогноз погоды
 10.50 «Русское лото»
 11.40 «ТВ Бинго шоу»
 12.10 Церемония вручения национальной премии «Цирк-2002»

12.55 «Сам себе режиссер»
 13.50 «Городок». Дайджест
 14.20 Георгий Вицин, Александр Ширвиндт, Тамара Носова и Лидия Сухаревская в комедии «Она Вас любит?»
 16.00 ВЕСТИ
 16.20 Т/с «Комедийный коктейль»
 16.45 Диалоги о животных
 17.45 «Абсолютно неуправляемая природа». Док. фильм
 18.35 «Летучий корабль». М/ф
 18.55 ПРЕМИЯ «ЗОЛОТОЙ ГЛОБУС». Шэрон Стоун, Энди Макдауэлл и Джеф Бриджес в комедии «Муза» (США)
 20.50 «Аншлаг»
 22.00 ВЕСТИ
 22.25 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Роб Лоу в остросюжетном фильме «Под давлением» (США)
 00.10 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМИЕРА. Джонни Депп, Эммануэль Сенье и Френк Ланджелла в фильме Романа Полански «Девятые врата»
 02.45 Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1». Гран-при Венгрии. Трансляция из Будапешта
 04.50 «Спорт за неделю»

ТИВИКОМ

07.50 «Лоск». Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
 08.15 Канал истории: «Мифы о вампирах»
 09.15 «В гостях у Тофика»
 09.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
 10.00 Fox Kids на REN TV. М/с «Ферма чудища»
 10.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Русалочка»
 11.00 М/с «Гриффины»
 12.00 «Щедрый миг»

12.45 «1/52»
 13.00 «Мутанты Икс»
 14.00 «Военная тайна»
 14.30 «Лоск». Погода. Гороскоп
 14.45 Ирина Алферова в детективе «Без видимых причин»
 16.30 «Очевидец»
 17.05 Муз. поздравления
 17.50 «Муз. канал»
 18.05 Fox Kids на REN TV. М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
 18.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Ферма чудища»
 19.00 Семейное кино «Великий Мерлин»
 20.00 Календарь работ от Кушнарева
 20.15 «Лоск». Погода. Гороскоп
 20.30 Адриано Челентано в трагикомедии «Любовь и поножовщина»
 22.55 Мистический триллер Джона Карлентера «Князь Тьмы»
 01.10 «24»
 01.25 Т/с «Ее звали Никита»
 02.25 Ночной муз. канал

АРИГ УС

09.00 Новости
 09.35 Х/ф «Музыкальная история»
 11.00 Дачники
 11.50 Х/ф «Иду на грозу», 1-2 с.
 14.25 М/ф «Мама для мамонтенка», «По дороге с облаками», «Урок музыки»
 14.55 Советы профессора Чайникова
 15.25 Публичные люди
 16.00 Детская развлекательная передача «Страна чудес»
 17.25 Благая весть
 17.55 «Крестьянская застава».
 18.25 Музыкальный подарок
 18.50 М/с «Болек и Лелик»
 19.00 Пестрая лента
 20.00 Новости

20.20 Бизнес-экспресс
 20.35 Формула успеха
 20.45 К.Костнер и Р.Руссо в х/ф «Жестяной кубок»
 23.05 Музыкальное шоу «Земля-воздух»
 00.30 Х/ф «Время убивать»

ОРТ

09.00 «Один в кубе»
 09.30 «Отражение»
 10.00 Музыка на СТС
 10.30 Улица Сезам
 11.00 «Джунитор». Детский блок
 11.30 Т/с «Ник и Перри»
 12.00 «Няня-мумия»
 12.30 Т/с «Чак Финн»
 13.00 Т/с «Охотники за древностями»
 14.00 Т/с «Ройна с реальностью»
 15.00 Давайте жить отлично
 15.30 Знай наших!
 16.00 Полное мамаду!
 16.30 Сделай мне смешно
 17.00 Молодожены
 17.30 Шоу-бизнес с Анфисой Чеховой
 18.00 Т/с «Рашингтон, округ Колумбия»
 19.00 Музыка на СТС
 19.30 Осторожно, модерн-2
 20.00 Кино на СТС: «Приключения молодого Индианы Джонса. В адских окопах»
 22.00 Кино на СТС: «Эпицентр»

НТВ

07.40 Анонс дня
 07.45 Сериал «Неизвестная планета»

08.30 «Star start»
 развлекательное шоу
 09.00 «Сегодня»
 09.15 Рера Марчелли
 «Сельская учительница»
 11.00 «Сегодня»
 11.15 Погода на СТС
 11.15 Детектив «Следствие»
 10 серия
 12.25 Александр Буйко
 программе Павла Липавского
 «Растительная жизнь»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 Александр Кайдановский
 Гурченко и Татьяна Доронина
 комедии «Прохиндюки на выросте»
 15.10 Вкусные истории
 15.35 Служба спасения
 16.05 Своя игра
 17.00 «Сегодня»
 17.25 Брак по расчету
 «Принцип домино»
 18.30 Сын - навигатор
 ставка»
 19.05 «Шоу Елены Соловьевой»
 Юмористическая программа
 20.00 «Сегодня»
 20.25 Сериал «Идеальный муж»
 21.30 Том Берендт
 «Турбулентность. Странная история»
 23.35 Андрей Соколов
 Ливанов в криминальном сериале
 «Рикшет»
 01.35 Детектив «Завтрашний мир»
 02.55 Чичерина в передаче
 развлекательной программы «Чарт»

Ярмарка школьной одежды

адреса:
 Магазин «Синар», пл. Славы, телефон 44-29-92
 Магазин «Иркутская одежда», пр. 50-летия Октября, 40, телефон 44-29-92
 Магазин «Иркутская одежда», дом торговли, II этаж, телефон 44-29-92

ФАБРИКА МЕБЕЛИ

Для дома:
 Стенки, кухни, шкафы платяные, шкафы для книг, столы кухонные, письменные, комоды, кровати, тумбы под телевизор и радиоаппаратуру, диваны, кровати.

Для офиса:
 Столы для руководителя, шкафы для книг, компьютерные столы, модули, стеллажи.

Для кафе:
 Столы, скамьи из массива сосна, бар-стойки, витрины - горки. Любых размеров и конфигураций, в том числе по эскизам заказчика.

Адрес:
 ул. Ключевская, 21, тел. 33-18-37.

СТАЛЬНЫЕ ДВЕРИ, РЕШЕТКИ.

Доставка и установка **БЕСПЛАТНО!**

Тел.: 21-29-30. Ю-354.

Открытки, приглашения, воздушные шары

Оптом и в розницу, по низким ценам!

Магазин «Кнопка», ул. Толстого, 23а, тел.: 22-27-17.

Куплю квартиру. Тел.: 44-03-77.

Продаю или меняю УАЗ «Таблетка» 1980 года выпуска в хорошем состоянии. Рассмотрим все варианты. Тел: 22-34-64.

ПРОДАЮ, КУПЛЮ КВАРТИРЫ.
 ТЕЛ.: 21-40-40.

cafe **SARAH**
 тел: 41-11-00

Наш адрес: г. Улан-Удэ, ул. Ключевская, 38
 ждем вас с 11 до 02 часов

МАГАЗИН ПИКНИК
 ТОВАРЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ

ШКОЛЬНАЯ ФОРМА
 для девочек, для мальчиков
 рубашки, блузки
 для новорожденных, летний гардероб
 обувь и игрушки

Адрес: ул. Терешковой, 11, телефон 44-29-92

10-дахи нюурта).

гэжэ мэгдүүгээр даа. Бороньше, томошьше, жужэньше, Ангуушандаа бшууб. Ябыш Балжима абгай

боложо, эжыгээ Салтаа найса уугаад үдэртөө хооһоор гэртэй, буугаа хармаангалаад, Эжы нэгэ багахан хармаандамни

Улаан элһэнэй баруун хойто гаража, гурбан тэндэһээ бултайн тэрэ заандаа урагдаба.

Нугаһанай олон гэжэ өөрөө өөртөө хооһоо хуушааб. Нэгэ түрээс дорууад гээд, харабаб. «Байза, гэжэ бодоноб. Ураа эрьдэ ойро, дууаур хууна. Тээд үдэһэй, набтархан

улаажэ үзөө һэн гүт? Игаа ёһотойт. Бишье наһан соогоо түймэр сарал-уларгаалсаһаньше бишье түймэр, ойишье түймэр аюул ханахааршье наа, хагдатай газарта хайхан байдаг һэн.

үдээр, үдхэн хагдатай аймшагтай Гал түйгөөр мушхаран, тар соо гэхээр, түрөө зуралзаха хооһон хэлсэртэйхэн түймэрэй ой орёлходонь, юун абабта? О, бишье аймшагтай юумэн түрөө нэгтэ хабар түрөө хүрөөтэйгөөр өрбхилжэ, үргэн түрөөнай гал улаан туйраггүйгөөр үрб-түрөөнай заханаань бишье. Тийгээшэмни

али гушан оной ха. Тийхэ үедэ би найматай ябаһан түймэр Хүсөөтэйгөө зөөгөө үдэ. Боо-төөндэ хабаржажа Боори гэшгэмнай саһа шуурганда, хара халхинда дуурун тээһээ бүтүү түрөө, тийгээд дам түрөө, үргэн ногоон халхалагдаһан, эхэл дуулахан газар хаям саһанай наһан сасуу газарай бүршигар түрөөн халдан дорһоо урилдан бултайха.

тээдэхэгүй гэхэн үдэһээ үншин сээргүүд шарлан, ягааран, ураа, уран гарт түрөөн хоргой торгон түрөөжэлэн хараг-түрөөшэй шэлбүүһэлжэ, аймшагжа эхилхэдэ, түрөө байн ноуор толгажа, удахаанаар түрөөрхо. Хуһа шэлэ-намаагаа дэлгэхэн түрөөн халбаржа, ойн түрөөжэ ягаан үнгөөр даа. Тийхэдэнь ойм-түрөөраад, дэргүүрээ түрөөр хайхан үнгөөр түрөө үедэ баруун ой түрөөнай, дөбөрхананг түрөөр мүйэрэн арса түрөөр хангалтаад, түрөөдэг бэлэн.

Түрөө хайхан ойн гэнтэ түрөөндэ абтангоод, түрөөр галдуужа, хара боложо халахадань, түрөө яатаран түрөөр хэм!

Модонон наһан-түрөө найхан үедэ гал түрөөртэ түрөөр түрөөр хуурай заханаа түрөөшаддай табиһан түрөө али хагда гаддажа түрөөнаһан гал юм һэн түрөөн аргагүй. Юр-түрөөр Сагаан нуурай

ожорһо, хагдатай. Иймэ хажуудань хуухаяа яажэ мэдэнэб? Маряагдаха гэшэ гү, али үгы гү?» Юуншье болог, маряаха гэжэ шийдээд, добоёо далдалан, нуурай баруун урдахн хоолой хүртээр гүйжэ ошобоб. Ожорһон малгайтай болдогууд дээгүүр хээээ заяанда табигдаһан аад, үмхиржэ муудалһан ба шара зунгаг боложо хүбхэн ургаһанан хургааг дугыгаар бүгтын һагад хоолойе гарабаб. Тийгээд саашаа бүгтыгөөдөшье ябахын аргагүй, үдэг тохоног хоёр дээрээ мүлхихөөр болошобоб. Шийтгэй газар дээрэ үмдэнэймни түрүн үдэгөөрөө, самсымни хамсы тохоногөөрөө гансата норшобоб. Саашаа ожорһо, хагдан бүри набтар болоно. Тээд нугаһа үшөөл холо. Тийхэдэнь, сабшагдаһан газарай үзүүрээр, нуурай захаар сабанангуй орхинон хагда ожорһо далдалан, бүхы бээз газарта няжа, гонзойн мүлхихэб: бээз аргагүй. Үдэг тохоногни, үни хада норонхой һэмнай, мүнөө хүхэ мелистини самсамни, хара даалимба үмдэнэймни хамаг урда хажуу уһа зуу зууһаар шал мяхан норшобоб. «Яахабиш, тээд... Иггэжэ норохоео айха наа, юун ангуушан гэшэбши. Хатана аабза.

Буугаал норгоогүй наа, болоо» гэжэ ханаагаа заһанаб. Саашаа мүлхэнэб. Доодо үргэмни газар шудараагүйхэн ябана. Уһа, шабар үнхүүнэ аа гүб гэжэ ходо буугайнгаа амье харанаб. Буугаа гар дээрээ дундылгэн баринхайб, гансал хүрэнэ нойтон газараар шэрэгдэнэ. Зүрхэмни түргөөр сохилно. Амилхамни андагаар, нугаһан дуулана аа гү гэжэ ханаахаар. Ойро зуура амаран, амьа даруулан хэбтэнэб. Дүтэлжэ ер-һэн хэбэртэйб, нугаһадай бүдүүн наринаар абья гарахань, далаа заһахань, пэл-сал гэжэ байжа эрьюусэдэхэн бүри ойрохон дуудана. Үшөө нэгэ бага мүлхээд лэ хараха гэжэ шийдэхэб. Намайе наадалан юм шэнги нэгэ би-шыхан хүхэ сохо бүри хамараймни хажууханаар, хагда ногооний хоорондуур гүйгөөд, урдамни орошобоб.

Саашаа арбаад алхам газарта бушуухан мүлхээд, үндэрхэнөөр табсанһан бүлэг хагдана хүрбээб. Буугаараа хагдые арга-хан иража, нүхэ гаргаад хара-хадамни, нугаһадай бүри хажуу-дамни гэхээр - иишэ тийшээ һамарна, шунгана, абья гаралдана Баруун хойноһоо хэбшээ татажа, хөөрөөшье, тэдэниие холоһоо харахада, гал түдгэлгээ тойрожо, галзуу дошхон, зэрлиг зэбүүн өхоржо хатарһан эртэ урда сагай гал мүргэлтэн гэжэ ханаахаар байгаа бээб.

Түймэр тогтожо үгэнэгүй. Хүнүүд алхам алхамаар гэдэргээ сүхарина. Хэдэн дахин газарай хурьһэ арилгажа, эсэртээрэ шорой малтажа, хаалта гаргаад үзэнэ. Тээд дэмил даа. Галын модоной орой-гоор орьёлох, хаалтын бээлхэ-нээр харайжа гарана Тийгэ тий-гэхээр хүнүүд ойн харгыда хүржэ ербэ ха юм. Тэдэнэр шадал шэнээгээ барагдаһань наа, эндэхэ саашаа яаше сүхарихагүй гэжэ шийдээд, һүүлшынгээ тулаандаа зэлжэ, ойн харгые бутархай жэжэ гээшүүһэ мушгэрөө, хатанхай шара наһна намаһаа яаралтайгаар сээрлэжэ эхилэб.

Хамаг зон харгы дээгүүр саана наана хубаряад, сүлөө забдагуй хүдэлжэ байһан тула бүри хажуудань ошоторни намайе хара-раггүй. Эгээн наада хагада Баярта түршынгөө ябахые обёоржо, ойронь гүйжэ ошоод, аргахан асуубаб:

- Баярта ахай аа, эжы баабай хоерни хаанам даа?
Баярта ахай нюргаа тэниил-гэжэ, хурса түмэр хүрээс шард байса газарта шааха зуураа, шидөө эхэ болгон, намайе хэмгүй гайхангыар хараад, мэгдүү айнгяар үтэлэб:

- Үү, Доржоохой, яагаа гэшэбши?! Ябыш түргэн, ябыш! Бусыш!.. Модон унажа байна... Аймшагтай!..

Би юышье хэлэнгүй, түргэхэн саашаа ябадхөө һэм. Баярта аха хүлэ һалһан, энэ тортог боло-шоһон, хирбээ хара һалхалтай нюураа самсынгаа хамсыгаар аршаад, хойноһоомни ооголон гээгдэб:

- Баабайшни харааха даа, Доржоохой. Яагһал аабшиш!
Тээд би гэдэргээшье харангүй, газарта хэбтэнэн шэлбүүһэ саб шүүрэн абаад, харгыгаараа улам саашаа гүйшэбээб. Ондоошье хүнүүдэй абья гарахадань, оройдоо тогтонгүй, саашаа гүйһөөр гүйгөөд, баабай эжы хоеройнгоо хажууда хүржэ ошобоб. Тэдэмни түрүү-шээр намайгаа обёоронгүй, Баярта ахай шэнги затанаа загал, хүлэ убан болошонхой юумэд эхэл сүлөө забдагуй харгы арилгажа байгаад һэн. Харин минни гэнтэ хажуудань бини боложо, нарһанайнгаа шэлбүүһэ айхабтар эбдүүсэлтэй-гээр далайжа байгаад, харгы хамажа ороходомни, эжы намайе харажархөөд, шахангы игсуун хоолойгоор абья гараба:

- Үгы, ши юундэ ерээбши-и?!
- Түймэр унтаргаалсаһаа ерээ, - гэжэ би аргахан харюусаад, гарайнгаа араар нойтон хамараа арһасагаан байгаа һэм.
- Һэ, юрэдөө! Шамгүйгөөр унтаргаалдаха даа... Юушье гэхэн үхибүүн гэшэбши даа?! Гэрһээ бү гараарай гэжэ һэмнайшамда, - гэжэ эжы гэмэрээд, ойрохон хүдэлжэ байһан баабайемни ооголоб. - Балда-ан! Харыш, энэ бар-наагаа, ерээд ябахыень!..

нуурай сайбар нюрган бурзайна, хагданай үзүүр ганхан хийдэнэ. «Һэбшээлэ, һэбшээлэ, һалхин. Хагданай хүдэлхэдэ минни хүдэлхэ харагдахагүй» гэжэ ханаһан. Буугайнгаа шабхые татажа, хорёод алхын газарта ябаһан томохон һоно нугаһа хараадаа оруулаад, нийд-дшэнэ аа гү гэхэндэл, яаража буудабаб. Нуурай уһые шааюулан гэнтэ бодоһон олон зуугаад шубуудай нийдэхэ абьяан шэхэ дүлирмэ гэхээр хүүенэ. Нугаһады нуурые тойрон, минни дээгүүр нийдэхэ хараад, улам дээшээ гаража, хойто зүг барин ябашаба. Иггэжэ байха үедэнь, буугайнгаа утаанай таран сасуу нуур тээшээ үлын харанаб: тудда гээшэ гүб, али үгы гү?

Оош-даа! Туддаа! Томо гэгшын нугаһан өдөө харашоод, намдуу-хан долгиндо сохигдожо, сагаан боро үбсүүтэ сайбалзуулан, эрье тээшээ дүтэнэ. Би гүйжэ бодоод, модо шулуу суглуужа, нугаһанай саана шэдэнэб. Нугаһан бүри түргөөр ойртоно. Тээд тээд... Ай, халаг! Хаанаһаа тушаан болоо юм, нугаһамни нэгэ булаг яар ожор-һондо торсолдоод байшаба. Һар-байгаад абыхын аргагүй, холо. Яаха

Бий аргагүй найдангыар баабай тээшээ харашоод байнаб. Баабай толгойгоо үргэжэ, түмэр хүрээс тулан, урдаһамни хаража байта-раа, гэнтэ уринаар энэбхилээд, наашаа ерэ гэжэ зангаба. Ойронь гүйжэ ошоод, халууджа улай-шаһан гонзгор улаан нюурыень, хүлһэндэ нэбтэршэһэн самсыень харахада, ханаагаа зобоохөө хүн гүб:

- Баабай аа, ши эсээ гүш даа? - гэжэ үг-маг гээбэлби даа.
- Угы ааб даа. Юундэ эсэхэ гэшэбшиб, муха. Түймэрөө унтаргаангүй эсэхэ болохогүйл, - гэжэ баабай урдаһамни энэб-хилэб. - Доржоохой, хүгшэн эжыгээ гансаарайнь орхөөд ерээшөө гүш даа? Хүгшөөдэйдөө бусаханни гү даа? А?.. Шамайгаа үгы бол-гожорхөөд, уйлажа хуугаа ёһотой. Эндэ бишхан үхибүүдэй байхаар бээб, аймшагтай хаям даа. Модон-ной унажа, нижаганажа нажа-ганажа байхыень дуулана гүш?

Муха-а, ходо гүйгөөд, гэртээ ябаша даа. Зай гү?
- Зай... Тээд ши... таанар яаха зомта?

- Маанар гү? Түймэрөө унтар-гаагаад ошоно бээбэди даа. Доржоохой, ханаагаа бү зобоор... Али тухай эхэ модон дүржэ, зоной зөөри халажа байна гэшэб! Харана гүш? Аяар Сагаан нуурһаа энэ хүртээр галдуулашаба. Ямар бузар амитан гал табья гэшэб! - Баабай улам бүри ойртожо ябаһан түймэр тээшэ зэртэгэр түхэрэн нүдөөр, сүхалтайгаар хараад, на-наа алдан дуугарба.

- Баабай аа, харгыһаа урагшаа түймэр носохогүй юм гү?
- Энэ харгы дээрэ одоолшые тогтоожо абаха ханаатайбди. Һалхинэй эхэдэгүй наань... Бээб арга халаа. Үдэш болохоод, һалхин намдаха аабза. Тийхэдэнь түймэр модоной оройгоор ябахаяа болихо...

- Түймэр модоной оройгоор ябадаг юм гү, а баабай? Модоной оройгоор ябаад, гэртэмнай дүтлөө наань яахабибди? Хүгшэн эжым-най гэрһээ гаража үрдиэхэ гү?
- Зай, нүхэр, ши намда һаалта хэжэ байнаш. Тийгээжэ мэдэнэ гүш? Гэртээ ошожо, хүгшэн эжыгээ хараһайш даа. Угышье наа, тээ тэндэхэнэ холохон ошоод бай даа. Зай гү? - гэжэ баабай харгын урдахн ой уруу тархяараа занган хээдэ, түмэр хүрээс далайжа, харгын захын хурьһэн доогуур шаажархыба. Тийгээд лэ хатанхай наһна намаатай, хагдатай хурьһэ хагза татуулан, түймэрэй дүргэхэ газар дээрэ һахай һалаг шэдэлжэ ороб. Үндэр магнайнь урша-лаануудһаа уһа хүлһэн бушхан гаража, доошоо урдаад, нимгэн шара нидэхэдэнь торсолдон байтараа, 62араа, тэн44аан тогтожо шадангүй, томо томоор газарта дуһална. Би гэртээ бусаха дурагүй байһан тула баабайнгаа заһан тээшэ даб гэжэ, харгы дээрһээ бушуухан зайлаад, модоной дундуур шургабаб. Саг ошохо тудам түймэр харгыда дүтэлжэ, хүүехэ хааяхань, нажаганаха түжэгэнэхэн улам шанганада. Модоной оройгоор гал дүлэн

бээб? Утахан бургааһатай наа, татажа гаргахаар. Иишэ тийшээ хараашанаб. Бургааһанай зүйл-шые харагданагүй. Оймохоһоо ондоо арга халаа гэжэ бодоод, булгайр гуталаа тайлажа хаяад, хагда ожорһоной дундуур хал-байһан мүлһэн хүйтэн уһан соо гэхшээб. Хүйтэн даа, хэсүү. Хүли мүлһөөр хайрууһан юм шэнги Гурба-дүрбэ алхахадаа, нугаһаа абаад гүйжэ гарабаб. Гутал гуй хоёроо ябууд шүүрээд, ойрохон байһан үбһэнэй хорой тээшэ бини шадалаараа гүйшээб. Һүррин һуури дээрэ һуужа, гуталада үбһэн дүрэнхэ хэжэ үмдэнэб, нугаһаа үзэнэб. Ямар хүндэ, томо нугаһан бэ! Хара ногоон тархитай, дали-нуудын баһал гоё - хара ногоон ба хүхэбэй үнгөөр элээлэнэ. «Яагаа амтатай болошоб?» гэжэ гайхан, хилээмээс эдинэб.

Хүлшые дулаасаа, наран зохи-доор шарана, зосоо уужам сэл-гэлиг. Буугаа үргэлэнхэй, нугаһаа гартаа баринхай, гэр тээшээ омогтойгоор алханаб. Үмдэмни үдэгөөрөө соо хүршөө, соороторнь мүлхэжэрхөөб. Тээд хамаагүй, түрүүшын нугаһан - түрүүшын ехэ олзо - гартамни.

улаабхин мушхарна. Эндэ тэндэ модон унажа, ная-түе хүрэнэ. Хүн амитанай амилхын аргагүй гэхээр, ойн оёрто унаяр утаан үдхэрэй. Үдшын наран шуһабхима улаан үнгөөр будагдаад, модоной зао-һараар уйдхартайгаар шагаана һүрөөтэй гэшэнь айхабтар!

Арилгагдаһан харгыда түй-мэрэй дүтэлжэ ерээдэ, хүнүүд хатанхай наһна намаа, шаралла олон газарта обоолжо, урдаһамни гал табиа. Удангүй хоёр гал уулзажа, түймэр доодо захаараа нэгэ бага замһанан шэнги болобо.

Гэбшье дээгүүр ябаһан гал нөөхил түргэн заанда дабшажа, үндэр томо нарһадай һэлгэгэр ногоон намаае хурса хорон хэлээрээ үрбэхин, харгыда хүржэ ерээд, тэрэниие харыжа гарахаар забдаба. Ула-дууд гэдэргээ сүхариха, харгын саанахи модон соо ороод, эндэ галай унахые адуулан, бээз эр-һэшөөд байгаа һэн. Харин тийһээр һалхин һуларжа, харгын саана гал мүртэй унабагүй. Эндэ тэндэ багахан галай унашые наань, хү-нүүд дары сагаа дээрэнь буудлажа, тэрэ доронь унтаргаана. Бишье тиймэ гал харан сасуугаа бини шадалаараа тэрэн тээшэ хар-райнаб. Тээд юун ха һэмни!

Ехэшүүлэй урда орохо юм аалши Тэдэнэр хээшэгүй урид гүйдэжэ ошоно. Би урмаа таһарһандаа бархиран алдажа, нодөөрөө уһа гүйлгэн, дэбхэншээбэ байгаа бээб. Энэ үедэ гэнтэ баабай бини боложо, шэлбүүһээрээ нэрэ һура-гүй далагашан, урагшаа хойшоо үгсэгэнхэн намайе хараад, үл мэдэг энэбхилэн байтараа:

- Һүйе, тэрэ саанашни гал унаба! Сохиниш, сохиниш! - гэжэ мэгдүүгээр дуугараад, тэрэн худар өөрөө харайбашы наа, нэгэ юумэнһээ харатайханаар торожо, намһаа хожомдошобоб. Би урид гүйжэ ошоһон бээрээ, тэрэ унагша галые шэлбүүһээрээ хэды эды шадал мэдүүлэн сохижорхөөд, булгайр гуталаараа дэбһэжэ оробоб. Галаанше хоггүй унтар-гаагаад, гуталайнганшые улье һайсахан халаагаад байтарни. баабай ержэ, дала мүр дээрэмни хүндэ гараа табяад, энхэрэлтэй зөөлэхэнээр хээбэ:

- Бэрхэн даа, мухамни. Түймэр унтаргаалсаба хаямши...
Удангүй, боро харанай үсер, түймэр одоолшые хүсэ шадалаа бууража, үдхэн утагаа удахан уулуһаар, һүүлшынгээ улаан согуудые аниазуулаһан, һүнэжэ унтаржа эхилэб һэн. Бүхэли үдэртөө гал түймэртэй тэмсэжэ, эсэхэн ехээр эсэхэн, һанги набта буушанан, амаа хатажа ангаһанан хүнүүд түлэһэй харгыгаар һуба-ридаһаар ойһоо гараба. Юрэдөө, тэдэниие харахада, затагар хара нюуртай, ялалзһан сагаан но-дэтэй, айхабтар юумэд ябана. Гэбшье дайгаа даража, даагана һүүдэжэ бусаһан уладууд гэжэ ойлгохоор, гэхшээдэ алхасань шанганууд, дуу хөөрлэдөөнинь хүүюун дорууһууд байгаа бээб. Бишье наа тэдэнэй нэгэн гэшэб гэжэ ханаатай, баабайтаяа зэргэлэн, омогтой бардамаар гэхшэлэнэ...

Хуули сахилга «КОСТЁРЬОО» ЭХИТЭЙ

Түрүүшын халаанда 153 үхибүүд амараа. Хоёрдохи халаанда 159 хубүүд, басагад элүүржүүлэгдээ. Лагерьта амархан хүүгэд наһанай бүлэгөөр 5 отряд боложо хубаарна. «Опера», «Собры», «Гайшники», «Спецназ», «Светофор», «Свисток» гэхэ мэтэ отрядтай нэрэ хараад ойлгохоор.

Юуб гэхэдэ, тус лагерьта дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта хүдэлдэг түрэлхидэй үхибүүд амарна бишуу. Үшөө тиихэдэ эндэ үнгэргэгдэжэ байһан хэмжээ ябууланууд Россин Дотоодын хэрэгүүдэй министрствын байгуулагданаар 200 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Мүнөө милицидэ ажалажа байһан хүдэлмэриэлэгшэд бага ябахандаа, эндэ амарханшье байжа болохо. Мүн амархан хүүгэд урдах харгыгаа милицитэй холбожо магадгүй, - гээд, лагерини начальник Александр Кравцов хэлэнэ. Лагерьта милиционернууд эржэ, бэлиг шадабарья харуула, буунуудтай танилсуула. Энэ жэл амархан үхибүүн бүхэн ямар бэ даа буугаар буудаа, тэрэрдэг граната шэдээ. Мүн тиихэдэ пожарнигууд эржэ, түймэр яагаад унтраахаб, тэрэнэй үедэ хүн зониие яагаад абархаб гэжэ хурганад. Үшөө тиихэдэ гаишинууд харгы дээрэ аюулгүйе сахиулжа хургана гээшэ.

Удэр бүри һонирхолтой конкурс, мурысөөн болоно. Спорттадын спортын мурысөөнүүдэхэ һонирхолтой байгаа, - гээд, Оля Бельх хэлэнэ.

Наяхана бидэ Пионерка гэнэн хэдэ руу гарааоды. Тэндэхи ой соо ябаханда, эхэ һонирхолтон. Эрдэһэнэ суглаулаа эдээбди, - гээд, Эржена Нимаева хөөрөнэ.

«Следствие ведут знатоки» гэнэн нааданда манай отрядтай «Шерлок Холмс» команда түрүүлжэ гараа. КВН наадан аргагүй һонирхолтой байгаа, - гэжэ Маша Минеева хөөрэлдөөндэ оролсоно.

Долоон наһантай Костя Холонгуевай хэлэнээр, урда халаанда үнэн буугаар буудуулаа. Харин эдэнэртэ буу барюулаагүй. Үшөө нэгэ хүбүүнэй гомдоходо ойлгохоор. Юуб гэхэдэ, түрүүшын халаанда үхибүүд 3 үдэр үлүү амараа.

Хэды тиигэбэшье бүхы үхибүүд найнаар амараа, илангаяа тогоошодтоо эхэ баяртайнууд гэртээ бусахань. Мүн тиихэдэ хүмүүжүүлэгшэдээ, вожатануудаа тэдэ хэээдэшье мартахагүй бээ гэжэ найдагдана.

Борис БАЛДАНОВ.
Аркадий БАТОМУНКУЕВАЙ
фото.

Һуралсалай жэлье угтуулан

ХҮҮГЭДЭЭ БУРЯАД ХЭЛЭНДЭ ҺУРГАХА ДУРАТАЙ ГҮТ?

Лицей-интернадай директор, Буряадай габьяата алсан Батуевич Санжиевай үгсхэлээр, Улаан-Удын Һуругуулин дэргэдэ үнгэргэжэ һуралсалай жэлдэ программаар һураха 1-дэхи класс нээгдээ һэн.

Жибема Байровна аймаган Инсэнтэ гарбалтай. Эхэ эсэ-шар мэржэлтэй. Хэзэй түрэгшэ үгээр минь хаража үзэхэ гбоор С. П. Чадуров, Шиев, В. И. Хамнуев, Минин багшанар залуушын тоо бодоогын араар үнгэргэһөнө. Һураха зорилготойгоор

ороо һэмди. Хөөрхэд бишыхан һурагшадтай тоо бодоогоор 1-нээ 100 хүрэтэр нэмэхэ, хороохые сээжээр бодожо һураха байба. Багша хэлэнэ: «Задача шагнагты: 7 хүюун басагад сээг түүхээ ошобод, 2 жаахан басагад нүхэдһөөн үлэб. Хэды басагад сээг түүхээ ошооб?» Һурагшад харюу үгэнэ: 7-2=5 басагад, һурагшад хэһээдэ эдэбхитэйгээр ха-

баадажа, түрэл хэлэн дээрэ тобшолол тодоор хэлэнэ.

Красиков Миша, Мункуева Дарима, Чиван Миша - эдэнэй тодо харюунуудые түрэл хэлэн дээрэ үгэхэдэнь, гайхамаар һонин байгаа.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Сергей Шагжиевич хэһээлэй һонирхолтойнь тэмдэглэхэ зуураа, «б», «в» хашалгануудые зүбөөр үгүүлжэ һураха гэжэ онсо тэмдэглээ. Жэһээнь, аба, байна гэмэ үгэнүүдтэ. Эрдэмтэ багша үнийһөө хойшо түрэл хэлэнэйгээ хүгжэлтэ тухай

сэнтэй һанамжануудые үндэр хэмжээнэй хуралданууд дээрэ нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг гээшэ.

Япондо хүүгэдэй һуралсал, хүмүүжүүлгын эхин шатада эрдэмтэй профессорнууд заажа захидаг гэнэн баримта «Наука и жизнь» журнал сооһоо уншаһанаа һананаб. Энэ тон һонирхолтой баримта.

Буряад хэлэн хари хэлэнэй методикоор заагдаха еһотой гэжэ эрдэмтэ доктор Валентин Иванович Рассадинай хэлэдэгшье мартадаггүйб.

Манай 19-дэхи һуругуулин эхин классуудай багшанарые абажа хараа наатнай, эгээл эрхим, бултадаа дээдэ категориин багшанар ажаладаг юм. Тиймэһээ манай һуругуулинда үхибүүдэ һураха дуратай түрэлхид олон байдаг. Түгэсхэлдэнь буряад классы эгээл түрүүлэн һураһан хүндэтэ Жибема Байровнада үрээл хэлэхэ дурам хурбэ: «Эхи табиһан энэрхы түбшэн багша Таңдаа эгээлэй һайхание хүсэ, эрдэмэй үндэр эршэ тэгүүлэй».

Р. ДАШИЕВА.

ХVII ЖАРАНАЙ УЯН ХАРА МОРИН ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН ШАРА БИШЭН НАРА

Буряад литэ	4	5	6	7	8	10	11
Европын литэ	12	13	14	15	16	17	18
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабаа Лара Ланед.	Мягмар Марс Вгарник	Лагба Меркура среда	Лурдэ Юпитер четверг	баасан Солдон пятница	бимба Сатурн суббота	Нима Наран Воскр.
Үнгэ Үдэр	хара хулгана	харагшан үхэр	хүхэ бар	хүхэгшэн туулай	улаан луу	улаагшан могой	шара морин
Мэнгэ	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Һуудал	уһан	уула	модон	хуи	гал	шорой	түмэр

хутага бүлюүдэхэ мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд зөөри арьбажаха, мал үдэхэ.

Гарагай 4-дэ шэнын 6 (августын 14).

Хүхэ бар, 8 сагаан мэнгын, модондо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса тэнгэри, лусууд тахиха, дасан (дуган), мүргэл шүтөөнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, тэдэниие арамнайлаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, эм найруулаха, даллага абаха, амгалан байдалтай түлөө үргэл хэхэ, сан табиha, хубсаһа эсхэхэ, тараг бэрхихэ, айраг халааха, модо һуулгаха, гэргэй һуури табиha, тангаригаа болоулаха, дайсаниие номгодохо, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, үзэгтэ һураха, зурхай шудалха, тараг бэрхихэ, айраг халааха, бэри буулгаха, наһа барагшые («Нагба» гэхэ гү, али 13-дахы одоной заһал хүүлээд) хүдөөлүүлэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэбэшье хүндэ юумэ үгэхэ, тогоо нэрэхэ, мал үүсэхэ, нүүхэ, худаг малтаха, модо отолхо, хүншүү хэрбоһо гаргаха, бэлбэнэн хү-

нэй бузартай ушарха мэтын үйлэнүүдэ хорюултай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, шэг шарайн үнгэ үһэ муудаха.

Гарагай 5-да шэнын 7 (августын 15).

Хүхэгшэн туулай, 7 улаан мэнгын, хийдэ һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тахиха, Наранда, нарада, бусад юртэмсэнүүдтэ шүтэхэ, тангрын тарпинуудые уншаха, буян үйлэдэхэ, үзэгтэ һураха, зурхай шудалха, номой үйлэ эхилхэ, гэргэй һуури табиha, гэр бариха, тушаал дааха, бурхан арамнайлаха, эм найруулаха, номнол хэхэ, тэрэниие шагнаха, наһа утадхалгын ном уншуулаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, абаһанаа бусааха, наһа барагшые хүдөөлүүлэхэ («Сари» гэхэ гү, али 14-дэхи одоной заһал хүүлээд), дайсаниие дараха, замда гараха, хари нутаг руу, холын аяншалгада мордохо мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин сэргэжм үргэхэ, үзэл үзэхэ, түрэ хэхэ, лусууд тахиха, суглаагда сугларха, тангариг үргэхэ, мал үүсэхэ, хүншүү гаргаха, мал эмнэхэ, нүүхэ, хэн нэгэнтэй хани харилсаа тогтоохо, сор гаргаха

мэтын үйлэнүүдтэ муу гэнэ. Бэри тухай дасанһаа асуугты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл шуулан, тэмсэл болохо.

Гарагай 6-да шэнын 8 (августын 16). Дүйсөн үдэр. Отошо бурханай, Махагалын, Дара-эхын үдэр.

Улаан луу, 6 сагаан мэнгын галда һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахиха, дасан (дуган), субарга бодхоохо, тэдэниие арамнайлаха, бурханай шэрээдэ Маңдал табиha, буян үйлэдэхэ, хяһа гаргаха, нүгэлөө наманшалха, хэһэг дуудаха, даллага абаха, дайсаниие болон ада шүдхэр дараха, гэр бариха, хубсаһа эсхэхэ, бэри буулгаха (галда һуудалтай заһал хүүлээд), худалдаа наймаа хэхэ, зохоол бэшэхэ мэтын үйлэнүүдтэ онсо һайн. Гэхэтэй хамта замда гараха, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, һала, онгосо дархалха, модон тээрмэ, хүүргэ бариха, шуһа халааха, төөнэхэ, мал үүсэхэ, хони, хурьга хүндэ үгэхэ, ном оршуулаха, юумэ бузарлаха, хүнниие үзэн ядаха мэтын үйлэнүүд сээртэй. Наһа барагша хүн тухай дасанһаа асуула гэнэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, наһан ута болохо.

Гарагай 7-до шэнын 10 (августын 17). Энэ нарада 9-нэй үдэр үгы, забһарлаба.

Улаагша могой, 5 шара мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, үргэл үргэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, дасан (дуган) заһабарилха, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан арамнайлаха, үбшэ аргалха, нүүхэ, мал үүсэхэ, тангаригаа болоулаха, эльбэ жадха, ада шүдхэр, наад тодхор дараха, номнол хэхэ, ном оршуулаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин газар малтаха, шулуу шорой хүдэлгэхэ, худалдаа наймаа хэхэ, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, модо сабшаха, унаагааха, хүниие доромжолох, гүрэм уншуулаха, заргалдаха, замда гараха, аянда мордохо, хутага хурсадаха, эритэ мээс дархалха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанһаа асуугты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэсин юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 1-дэ шэнын 11 (августын 18).

Шара морин, 4 ногоон мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, лусууд тахиха, даллага абаха, сэргэ бурхан, дасан, субарга арамнайлаха, эм найруулаха, буян үйлэдэхэ, хараал дараха, сангарил хураха, маани сахиха, бисалгал хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулаха, модо отолхо, үгэлгэ үгэхэ мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Гэхэ зуура үхибүү хүдэлгэ оруулаха, бага хүүгэдые гэрһээ холо эльгээхэ, сэргэтэ хүбүүдые үдэшэхэ, шэрдог бүрхихэ, хэрэдэхэ, мори худалдаха, худалдажа абаха, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулаха, гэргэй һуури табиha, нүүхэ, сагаан эдэ хүндэ үгэхэ, хутага хурсадаха, эритэ мэтэ дархалха мэтын үйлэнүүдые хорихоор.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэсин юрэнхы тамир һайжарха.

Зунай амаралта

«БАЙГАЛТАЙ УУЛЗАХАДАА БАЯРТАЙБ»

Хургуулийн үхибүүдэй амаралтын хаана түлээ дундаа. Улаан-Үдэ хотын 60-дохи хургуулийн (директор Л.В. Цыденова) элүүржүүлгын лагерь «Ойкумена» Горячинск курортноо холо бэшэ Байгалай эрье дээрэ байрланхай.

Эрдэмн талаар директорэй орлогшо Баярма Ламажановна Банзарханова ингэж хөөрбэ:

- Манай элүүржүүлгын лагерь «Ойкумена» гурбадахн жэлээ Байгал далайһаа оройдоол арбан метр газарта арбаад палатка соо 30 гаран үхибүүдтэй 3 сезон соо хүдэлжэ гарадаг. Энэл саг соо 100 гаран хүүгэд амаржа, баяртанууд бусдаг.

Тингэж элдэб хүмүүжүүлгын, хургалгын, хүгжөөлгын зорилгонуудтай хэмжээ ябуулгануудыс, жэшээлбэл: «Что? Где? Когда?», «Флора и фауна», «Мистер и Мисс лагеря», «КВН», «День смеха», «Зарница», «Украденное знамя», «Два рояля», «День Нептуна», «Королевская ночь» гэхэ мэтые үнгэргэнэбди.

Манай хургуули Буряадай гүрэнэй университетэй эрдэмтэдэй хүтэлбэри дорой Байгал шадархи ургамалуудыс, амитадыс шэнжэлжэ, үзэжэ байдаг. Биологийн эрдэмэй кандидатууд Елена Валентиновна Алексеева, Людмила Капитоновна Бордонова гэгшэдэ бүгэдэлэ хургана.

Энээнэй хажуугаар ажалай хэшээлэй багша Сергей Бадмаевич Бадмаев модоор амитадай дүрээ һинлэжэ хургадаг. Мүн ураг зурагай багша Мэлс Орпонович Дармаев Байгалай шулуун дээрэ элдэб зурагуудыс зуража хургахадань, үхибүүднэй һонирхолтойгоор сагаа үнгэргэдэг.

БГУ-гай аспирант Алексей Боронцов, оюутад Игорь Моролдоев, Валя Сун-ден-хо, Оксана Иметхенова, биологийн багша Т.М. Гришкина гэгшэд Горячинск тосхоной дэргэдэхи байгаалин шэнжэ хаража үзэнэ. Эндэ ботаническа сад бии болгогдожо, Улаан номдо оруулагдана хомор ургамалууд үхибүүдэй харууһан дорой оруулагдана.

Бэе тамир хоригшо врач Татьяна Очировна Намалгареватай уулзажа хөөрлэдбэбли:

- Үхибүүд Байгалай эрье дээрэ һайн амарна. Хүйтэн уһаар үглөөгүүр бэеэ норгожо, шунгажа хорнио. Элдэбын тамирай мурьсөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Наран дор шаруулжа, шара халуун элһэндээрэ хэбтэжэ, Байгал далайдаа шунгажа, аргагүй ехэ шадал хүсэтэй болоно ааб даа. Тингэжэ элдэб хүмүүжүүлгын, хургалгын, хүгжөөлгын зорилгонуудтай хэмжээ ябуулгануудыс үдэрһөө үдэртэ үнгэргэнэбди.

Хүүгэд дуратайгаар энэ хэрэгтэ хандана, жэшээлбэл, хэд бэ гээбэл: Ира Найданова, Витя Бабуев, Слава Балдаев, Агван Эрдynes, Дандар Доржиев болоноб. Оксана Иметхенова, оюутан, лагеринь вожата:

- Горячинск дээрэ түрүүшынхнээ Буряадтамнай эндемичүүдэй ботаническа сад байгуулагдаа. Буряад орон соо хомор ургамалуудыс суглуулжа, эндэ олон болгодохо зорилготой. Бүхы аймагуудаар манай оюутад экспедициүүдтэ ябажа суглуулдаг. Захаамин, Баргажан ниотагуудаар би өөрөө урда жэлүүдтэ ябажа суглуулһан байнаб. Теэд саашадаа университетдэ дүүргэд, һуралсалаа үргэлжлүүлхэб. Үхибүүд горитой туһа хүргэдэг. Хэды саг соо, хэды шэнээн, хэзээ намаалнаб, яажа амидарнаб гэжэ адагланад.

Виктор Бабуев, 10-дахн класс: - Би жэл бүри энэ лагерьта ерээжэ, ехэ һайнаар амарнаб. Эндэ намда ехэ һайшаагдана. Олон шэнэ нүхэдтэй болоноб, хургуулидаа үзэһэнөө бодото хэрэг дээрэ хаража, үшөө ехэ Байгал далайда тэрээнэй байгаалида дуратай болоноб. Байгал далайе аршалха манай хэрэг болоно. Хэтэ мүнхэдөө арюун сэдэр байһай.

Ингэжэ Байгал далайгаа аршалха хүнүүд бии болохо гэхэн тобшолол хэжэ баярлаабди.

Валерий ЦЫБИКОВ, Улаан-Үдын 37-дохи хургуулин багша.

Соёлой һонин

АМЖАЛТАТАЙ БУС

Һаяхан Хакассид ехэ халуунаар угтуу Удын Н.Бестужевай һөрмжэтэ ород театрай коллективэй артистууд сэдхэлдэ бусаһан байна. Олон тоото жүжгүүдээ зондо харуулһан, үндэр сэгнэлтэдэ хурталай артистнуудта эдэ гастрольнууд ехэтэ Тэндэхи харагшадшыс халуун альга ташаа байна.

Илангаяа Достоевскиин «Дядюшкин сон» «Поминальная молитва», А.Толстойн «Война и мир» жүжгүүд харагшадшыс һонирхуулба.

- Манай театрай директор Пётр Григорьев ахамад режиссёр Андрей Иванович Штеинберг хүсэл оролдолго гаргажа, бидэндэ манай гастрольнуудыс Абаканда эмхидхэжэ, гастрольнуудыс Абаканда эмхидхэжэ, артистка Нина Вершинина тэмдэглэжэ һэн.

БАЙГАЛ АМАРХАА ОШ

Бүхэй зунаараа шахуу гастрольдо хүдэлжэ - Хори, Ярууна, Хэжэнгэ, Ага, Захаамнааар концерт - наадаяа харуулһан Х. Намсараев буряад драмын академическ театрай арты баяртай Улаан-Үдэе бусажа, зунайтын гараба. «Алтаргана» гэхэн улс хоорондын фестивалин үедэ айһан болоһон буряад драмын коллектив тэндэ Б.М.Пурбуевай «Орхөө» жүжгүтэ фестивалда хабсадагшадшыс ташаа.

Мүнөө зунайтынга амаралтада гараһан коллектив Байгал далайн эрье амархалай жэлэйнгэ баяр ёһоомлодо намартаа байһан буряад драмын театрай коллектив зохёохы ажалай амжалта хүсөө!

МОНГОЛ ШЭНЖЭЛЭГШИ

ЗҮБЛӨӨН

Монголой нийслэл хото Улаан-Баатар шэнжэлдэг эрдэмтэдэй Бүхэдэлхэйн 8-да һаяхан ажалаа эхилбэ. «Монголия и внешние страны» урда дорой үнгэргэгдэжэ байһан улс хоорондын Монголой гүрэнэй толгойлогшо Нацагийн хүтэлбэри дорой долоон хоног соо үргэлжэжэ.

Бүхы дэлхэйн 30 гаран гүрэнэй, тэрэ тоо США-гай, Японой, Хитадай, Франциин эрхэ хабаадана. РАН-ай СО-гой Монгол шэнжэлэлтэ шажаһан болон тибетологийн институтдай эрхэ республикые түлөөлнэ.

«Чингисхан и современность» гэхэн тоо Монголой премьер-министр Намбарын Энхболор нээлгын үедэ уншажа, олоной һонирхол татаһан Бэлгима Очировай

АМАРШАЛ

Уян хайрата эжыгээ, Яруунын аймагай Эгээлунда хургуулин ород хэлэнэй багша Анна Бадмаевай ЦЫРЕНЖАПОВАЕ 55 һаһанайн ойи баяраар хүтэлбэри дорой

Һулахан ошо сасаһан дэнгэй хажуу хүниин утые үнгэргэжэ ядан, һубарилдан түрэхэн маанадаа хурган, хүмүүжүүлэн үндэбэлэ бэлдэ. Зулгы зунай энэ үдэр Зон арадаа бултын суглуулааг, Түрэхэн үдэрэйнгөө найр наада Тэмдэглэжэ байхагатай бидэ, Алтан һайхан альган гээрээ Абаран, аршалан, үргэхэн Тангаа Ами һаһанай гэжэ үлүүе Асаран Тангаа бэлэглэнэбди. Унтаршагүй мүнхэ гуламтатай, Угаршагүй бүхэ нүхэсэлтэй, Үбгэшгүй бэхи махабагатай. Үни угаан хуугым гаа!

Үблэгтөө хүртэһэн үри һайхан үхибүүдэй

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ. Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: В.Е.ГУЛГОНОВ, В.В.ХИНГЕЛОВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (генеральна директорэй 1-дэхи орлогшо-ахамад редакторэй орлогшо), Б.В.Г.ЫНДЫНЦЫРЕНОВ (секретариалдыс хүтэлбэрилэгшэ - генеральна директорэй орлогшо), Д.Д.ЭРДЫНИЕВА (харюусалгата секретарь), таһагуудыс даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, Л.Л.-Н.ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Н.А.ГОНЧИКОВА, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй - ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-60-36, редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершинны» журн. редакция - 21-55-97; залуучуулай, оюутадтай ажабайдалай болон олоонитын хүдөлмэрин, «Одон» журналай редакция - 21-54-97; спорт - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97; компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67.

Редакцияда ордон материалууд шүүмжлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нүхэр бэлэглэжэ халагйруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай һанамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.